

TR Ü
NSV Liidu Ajaloo Kateeder

Eesti bolševistlik ajakirjandus
võitluses nõukogude võimu kindlustamise eest
esimesel nõukogude perioodil Eestis
(okt. 1917 — veebr. 1918)

Diplomitöö

E. Jaanvärk

TRÜ NSVL ajal.
kat. nr. 1188.

Tartu 1953

Sissejuhatus.

Ajakirjandus Nõukogude Liides on partei ja valitud võimainimask ulsaas töötava rahva juhtimisel võitluses kommunismile üleshitamiseks ant. „Ajakirjandus on kõige tuglram relv, mille abil partei iga päev, iga tund võõgib töölisklassiga teemale annare ja vajalikus kules. Teisi rahundeid siduda vaimsete niitidega partiid ja klassi, teist säärest pöönduovat aparaati ei leidu“¹. Kogu koltsenistliku ja nõukogude ajakirjanduse ajalugu tõendab selle J. V. Stalini keimnoka õigrust.

Proletaarse ajakirjanduse kaudu organiseeris bolševike partei töörahva ridu Oktobriresolutsioonide-alkel perisselid suurriimarakus, määsmoke ja kapitalistide võimude kukutamisele. Peale lund bolševalistlikku Oktobriresolutsiooni, juhtides töörahva võitlust bolševalistliku riigi leomisel,

¹ J. V. Stalin, Teond, 5. kd., lk. 197

kanterid kommunistid ajakirjandust partei
voimna relvana uue ühiskonnakorra võidu
kindlustamisel. Bolševistlik ajakirjandus aitas
partiid ja valitsusel mobiliseerida laia töö-
rahvakulki võitlusele tsiaaloni ülesehitami-
se eest, aitas välja seokida võitukodanliku-
me võituvaid võitukohti ja igandest töö-
tajate teadmust, aitas koondada Nõukogu-
de Liidu rahvaste ridu suure Haudarõja
raskel aastail ühise suure ümbrigi —
rahaduse ja võidu nimel, aitas organiseeri-
da tööd sõjakaarade kiireks parandami-
seks ja uus suunama nõukogude rahvaste
suuri töid kommunistlike ühiskonna üles-
ehitamisel.

Bolševistlik ajakirjandus on mit tüüpi
ajakirjandus — kõrge revolutsiooniline, ühine-
loku ja võituvõimram ajakirjandus ma-
ilmas. Teda iseloomustab kõrge idellus,
tuginevime arvake teaduslike maailma-
vaatete — Marksi-Engelni - Lenini - Stalini käi-
tevõitvale õpetusele. Nõukogude kodanlike
ajakirjandusele, mis ühise rahvast ümäl ja

tastleb kõigi vahenditega rahvamuutide
kõrvalajutimist poliitilisest võitlusest, kor-
vatas ja korvatab nõukogude ajakirjan-
dus töörahvast mõistma oma klassi huve
ning saavutama kommunistliku partei
poolt püstitatud ümärke otsese soovitusena
ühiskondlik - poliitilisest elust. Nõukogude
kodanliku ajakirjanduse vabale ja võltriin-
gutele, mille abil kodanlus püüab piken-
dada kodanliku korra eluga, on nõuko-
gude ajakirjandus alati teaduslikult selgi-
tanud ühiskondliku elu nähtusi. Nõukogude
ajakirjandus on väsimatult rebunud vabade
leeri kodanluse laimukampaaniatelt ja
mashinatriisidelt, mis on sihtitud kommunisti-
tide ja nõukogude ajakirjanduse muistamis-
ele. Nõukogude ajakirjandus avalikult ja
läbivi partiilise ajakirjandusena on kõige
tihedamalt seotud rahvamuutidega, kuna ta
teenib töörahva klassi huve ja vaatlus kõiki
ühiskondliku elu nähtusi konkreetselt töö-
rahva klassi huvide aspektist. Nõukogude aja-
kirjandus on kommunistliku partei ja Nõu-

koegade valituse lipukandjaks, kes kutsub
endaga kaasa võitluse parema hoo-
selt, rahue, demokraatia ja sotsialismi eest
nõukogude rahva, hiina rahva ja kõigi
rahvademokraatia maade rahvaste kõrval
ka miljonid kapitalistliku maailma töö-
tajaid.

Nõukogude ajakirjanduse väljasaated
narratavad lugejaid tugevaks ning tead-
likuks kommunistlikkideks. Ajakirjandus
on sotsialismimaal vahetuks, mis viib ise töö-
tajani mitte üksnes teated sise- ja välispo-
litilistest sündmustest, vaid te tutvustab oma
sõprade populaarset vormis ka teaduse
uutimaid saavutusi. Teiti oluline on mark-
sismi — kui teaduse looduse ja ühiskonna
arenevise seadustest, kui teaduse kommunist-
liku ühiskonna ehitamisest — uimaste si-
nuskade tutvustamine ja selgitamine.

Me teame, et „oma arenevise rikastub
marksimi mitte kogemustega, mitte teadustega,
— järelkult peavad ühiskond teha vorme-
lid ja jäeldused aja jooksul muutuma, pea-

rad arundena mitte vormulite ja järelduste-
ga, mis vastavad mitte ajalehistele ülesau-
utele" ¹. 1952. aasta sügisel ilmunud J.V. Sta-
lini geniaalne teos „Sotsialismi majandus-
probleemid NSVLis" rikastas markismi
mitte põhjapanevate soovidega uuel aja-
lehistel etapil — NSVLis üleminekul kom-
munistidele. Selle kommunistliku ühiskonna
ehitamise kõrgema teoreetilised suunad
ja praktilised näpunäited on nõukogude aja-
kirjanduse kaudu saanud kogu ühikuu nõu-
kogude töötajate teaduste põhivaraks. Ka
partei XIX kongressi materjalid, ära too-
dudena nõukogude ajakirjanduse veebruaril
kõigi nõukogude rahvaste kultuuri, andmed konk-
reetseid juhtumise edasise töös üleminekul
kommunistide ja mobiliseeritud mitte ülesau-
ute täitmiseks terve nõukogude rahva.

Kogu kollektiivne ajakirjandus oma loomis-
momendist peale kuni tänapäevani, kinnitab
Lenini väidet selle kohta, et „ajaleht on mitte
ainult kollektiivne propagandist ja kollektiivne

¹ J.V. Stalin. Marksim ja kultuuri ühiskond.

agitaator, vaid saunuti ka kollektiivne organisator".

Sellise kollektiivse organisatori loomiseks alustas Lenin võitlust juba möödunud sa-
pandi lõpul. Lenin nägi, et proletariaadi
klanniline järjekindlalt kehtiv ajakirjandus
on tõhusaimaks vahendiks rahvahulka kas-
vatamisel oma klannide võitlustele ja
saunuti võimaks ulvaks rahvahulka
mobiliseerimiseks nendevahel klannide
alluvimiseks. Enimused marksiistlikud ajalehed
täitrid aega vda ühesaunet. Sapandivahitusele de-
mini poolt rajatud „Mera" ja vidi hil-
jem Stalini „Bdzola" suundandid algeest
peale struktura oia töörahva revolutsiooni-
lin liikumise juhtimisel. Kirjasaatjate ja
lugijate võrgu pideva laiendamisega sortand
need ajalehed orgaaniliselt revolutsioonilise
tööliiskumise, täitarid väsimatult tööliste
klannideaduse tõstmiseks ja aitarid tõhusalt
kaasa tööliisklani üsindistumise oia keenda-
mises marksiistlikune tööliispartisse.

Belienike püüded oma ajalehti välje ande

¹ N. I. Lenin, Teosed, 5. kd., lk. 10

kohtad tsaarivalitsuse struktuuri vastutegurist. Illegaalselt ilmus "Mura" oli algselt peale kuulatud. Sisetult kujunes tsaarirežiini tingimustes nii nende kui järgivate marksiistlike ajallaste ega liikideks. Alles võimse töölisklassi tõusu survel mudis tsaarivalitsus mõningatele mõõdukastele töölisajakirjanduse suhtes, millele anti niidid piiratud ulatuses legaalselt ilmnemise võimalus.

Lenini näpunäitel organiseeris Stalin 1912. a. kevadel bolševistliku päevalehe "Pravda". See töölisajalehe esiknumber ilmus 22. aprillil (5. mail). "Pravda" ilmnemine oli suur sündmuseks Venemaa töölisklassile. See revolutsiooniline tööm aastail kannatas "Pravda" vene proletariaadi laia hulki, aitas vene töölisklassil valimistunde struktuuris lahingulis proletariaatse revolutsiooni võidu eest. "Pravda" 1912 - 1914 aastail oli Lenini ja Stalini juhtimisel võimuraks revolutsioonilise partei käes bolševistliku partei organisatsioonide kindlustamisel riikelt pealt ja rahvamaade mõjutamisel teiselt pealt. Pärast muutus ajalehe kõrge hirmang: "1912. aastal "Pravda" on aluse rajamine bolševismi võidule

1917. aastal ¹. „Pravda“ oli enne suhteliselt
maailise tiraažiga bolševistlik töölisajaleht, mis
kuigi ajaleht, mis ei lahutamatu ja loenda-
matute sidemetega seotud tööliisklasi kõige laile-
mate nukkadega. See ajaleht propageeris väinua-
tult bolševismi suuri ideid, koondas töölini ja
ja tavalisest tööliisklasi avangardi, maailma
kõige revolutsiooniliseks partei — Lenini ja Ka-
lini partei — ümber.

Kuigi juha M. I. Kalinin oli kandnud len-
ni tööliisklasi hulka bolševistliku ajakirjanduse
traditsiooni, leitudes oma Tallinnas viibimise
ajal Lenini „Kreat“ ², kirjutas tsarirežiimi
suure tingimustes anti bolševike erinevad katked
oma oma artikule töölisajaleht vastukaalus
anti kodanlike arvukate käälkandjate. Alles
1912. aastal, kui revolutsiooniline tõugu olukorras,
seosis seda iiritust edu. Stalinski „Pravda“ jä-
rle jõududes hakkas Narvas ilmuma anti
proletariaadi käälkandja „Kiir“. „Pravda“ märgib

¹ J. V. Stalin, Teosed, 5. kd., lk. 123.

² vt. H. Moosberg, Artikulest töölisajakirjandusest 1905-

-1907. a. Eesti Bolševik 1947, nr. 8.

„Kiir“ teise aastapäeva puhuks avaldatud pikemas artiklis („Eesti ajakirjanduse päev“): „Kiir“ oli esimene tööline töölisajaleht Eestis. Töölised ise lehtasid teade, tegid talu kaastööd, hakkasid teema toetudes annetuni koguma, ajalehe toimetus tööliselt töölisele peegeldajaks. Mõnust peale hakkasid ajalehe ümber koonduma töölise grupid, kes võitsid kontrollide ja loetade teade. Ajalehe toimetajad oma käälkandjaks kõik tead-
suskund töölised nii Eestis kui ka emigrantide grupid“¹. „Pravda“ paljastas saamas ühtlasi neid
Eesti „sotsiaaldemokraate“ (nagu A. Kartes jt. „Tallinna Teataja“ toimetajad), kes kuulutasid töölisajalehe demarshi „ennealguks“, ja julgustas Narva „Kiir“ väljaandjaid võitluse jätkamiseks.

Naatamata sõduritele represseerimisele suu-
tis proletariaat välja anda oma legaalsed kääl-
kandjaid kuni 1914. aasta suveni, mil tsariso-
valitus, valmisteles imperialistlikus sõjaks, kes
revolutsiooniline liikumine struktuuri mahasurumisele
ja lõpetas kogu legaalse bolševistliku liikumise
ilumise. Tsarisaandarmid sulgesid „Pravda“ ja

¹ III pygobae II pabga 25. VI 1914, tritunitud E. Laulu
diplomitöö. — Narva „Kiir“ — Eesti töörahva kollek-
tiivne organisatsioon, Tartu, 1952, lk. 138-139 — raudu.

kõik selle järgides saamunud ajalehed, nende
ka ka Narva "Kiire".

Seekord oli töeliskunni surutis lühiaegne.
Aga marssakavaleri propageerimine kodanluse poolt
ei muutnud kehvamaalt kinni mätrida klanivastu-
sleid. Imperialistlik maailmarõde paljastas ma-
kordse selguga tsaarirežiimi mädanuse ja viis
venemaa vastu revolutsiooni.

1917. aasta veebruarirevolutsioon pühkis mi-
nema tsaarivalitsemise. Kuid töörahva võitu rut-
tas kaotama võimude juurde niilist kodanluse.
Veebruarirevolutsioonis sündinud töörahva võimuo-
rganite Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogude
nõrvale lõi kodanlus oma Ajutise Valitsemise. Ku-
junes kakriksõim.

Laialdand näikukodanlaste, soldatite, samuti
ka tööliste hulgas vaimustused revolutsiooni edu-
sammudest. Nähtavad rahvamassid laskesid end
rahustada proletaarne revolutsiooni reetjate — men-
ševike ja enelleride kimitustega, et nüüdsest peale
läheb kõik hästi.

"Bolsheviki partei ette hakkis ülesanne-
gitada erinevatest edusammudest joovastunud

töliste ja soldatite meelkadele, et resolutsiooni täielik võit on veel kaugel, et seotakse, kui võim on kodanlikele Ajutise Valitsuse käes ja nõukogudes mängivad peamised hõkkuleplad — meenikud ja erakonnad, ei saa rahvas ei rohu, ei uraad ega liha, et täielikuks võidule on tarvis astuda sulgi suure edasi ja anda võim üle nõukogudele¹.

Revolutsioonidega võitluses on alati olnud talunud bolševike partei omadest huvist seda ülesannet tähtsaks. Bolševikud taastavad oma legaalse ajakirjanduse keskses Petrogradis ilmunud "Pravda" ja Moskvas ilmunud "Iskra" ja "Sotsialdemokraatid". Bolševistliku ajakirjanduse kaudu tutvustatakse Venemaal töörahvasse aprillitsemide ja bolševike partei aprillikongressi otsustega, mis näitavad kätte võitlevate üleminekute kodanlikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile. Bolševistlik ajakirjandus on rahva suure organisatsiooniliseks ja politoloogiliseks.

Ka Eesti taastavad NSDT(b)P organisatsioonid oma hoiatavkandja. Tallinnas ilmunud "Kakand"

¹ ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus, Tallinn, 1952, lk. 163.

Kiir rakendus partei renkoomitee pealt püstitatud ülesannete täitmisele, arus võitlema natside vakartamiste eest kodanlike ja väikekodanlike parteide niõju alt, paljastas avalikke ning varjatud kontrrevolutsionääre.

Eesti kodanlus nagu vene kodanluski hakkas peale veebruarirevolutsiooni võitu pidurdama revolutsiooni edasist arengumist ja kirkuma võimude töörahva käest enda kätte. Eesti kodanlus arus agaralt oma organisatsiooni laiendamast. Oma rahvusest töötajate ekspluatatsioonist kindlustamiseks nuputati välja Eesti autonoomia projekt ja rõõgiti suuri võimu „üldrahvustest“ kurrident. Bolševike partei järgemööda võitles töörahva parema tuleviku eest aga laimati natside energiaga. Iseloomustades Eesti kodanluse taktikat veebruarirevolutsioonile järgnenud perioodil, kirjutab Viktor Kõngissepp: „Tehti suurejoonulist poliitikat ja kõigati selle soolamiseks vene kodanluse klanivõimude häälkandjatest kõige jõledamad, alatumad ja laimavamad kirjatuikid välja, mis olid töörahva partei vastu hõõtnud, ja „Postimehe“, „Tallinna Teataja“ ja „Päevalehe“ ühgyudelt nõrges aasta lä-

bi soppa erti enamlaste pihta. See oli avalik
klamivõitlus. See oli erti kodanluse ühine võrri-
ne vene kodanlusega".¹

Kodanluse ühisele võrriudele vastandas pro-
letariaat erinevatest rahvustest töörahu ühisele.
See sellega kujunes erti bolševitlike ajakirjan-
dus revolutsionistide masside ühisevõitluse orga-
nisaatiks revolutsionis nälli Petrogradi lähima-
tagalas. "Kiire" ja 1917. a. märkuu keskpaigast
ilmuma hakkunud bolševike partei erti organi-
satsiooniks nimekuks "Väljakaandja "Utis Pravdõ"
sulgude kaudu teostatar ettevalmistustöö teinisi
aprillitseride peatuks elluviimiseks pörkas aga
kontrevolutsionis leri vastutegurude ning 1917. a.
suvel suliti kontrevolutsionis pralituugi taga-
järgil mõlemad ajalehed. Kuid bolševikud hakkasid
pragi "Kiire" asemel välja andma ajalehte "Tööline"
ja "Utis Pravdõ" jätkas ilmumist "Zvezda" nime
all. Neile kahle suuremale bolševitlikule ajalehele
lisandus ektskriptsionistiks valmistumise perioodil
kajumi neri erti bolševitlike trükistuse väljaan-
deid. Juba 1. juulist alustas ilmumist NSDT(b)P

¹ N. Kingtonpp. Kellele ikkorus, kellele ike.

Põhja - Balti maaorakondade käälekandja
„Maatamees“ ning augustis, koks bolševike
ulatuslike ettevalmistustega linnaenavalitsemis-
anturite ümbervalimiseks, jõudis lugupidamisi koka-
riku elukorda analüüsiva ja bolševike sõnukehti
selgitava ajalehena bolševike partei Narva ko-
mittee poolt välja antav „Rahvaleht“.

Need usti bolševike käälekandjad paljastand
riikalt kodanluse ja nädaristialistide valepropaga-
dat ning selgitasid bolševike partei seisukohti
ajapärgu põhiprobleemides — rahu -, maa- ja
rahvusküsimuses, millele töö tulemuseks muutus
1917. a. sügisel poliitiline elukord Eestis. Revolutsio-
näreid jõud saavutada täieliku ülekäaku.

Kokkuvõttes võib öelda, et bolševistlik ajaki-
jandus Eestis oli bolševike ideeliseks üldaks uusti ja
kohalike vene tööliste ning sõdatite revolutsionili-
se mobiliseerimisel ja ettevalmistamisel setrialistlike
revolutsiooni toetamiseks. Nagu uusti proletariiat
moodustas lahutamatu osa vene proletariaadi
võitlussalkadest, nii moodustas bolševistlik ajaki-
jandus Eestis üldvenemaalise bolševistliku liikisõ-
na arvulisi lahutamatu ükust, mis moodustas

enda ümber se edaspooli, kumme tsentralistliku
oktsoviressolutsiõoni päevil ja sellele järgnenud
nõljaka üleshitustöö peiradil töörahva laiu
kõrte ja aritas " ... tsadurliku tsentralismi val-
guse iga nähtuse, millele tööline pekku pusi-
tus " ¹, summates etti töörahvast kõrvuti vane
proletariaadiga nõitluse me ette hitamise
est.

¹ J. V. Stalin, Teosed, 1. kd., lk. 9

Suure Isiaalistliku Oktoobirevolutsiooni
läbiviimine pealinnas ja Eestis.

Eesti bolševikud, valmistudes ülestõuse, läh-
tund Lenini poolt 10-13. oktoobri toimunud
Põhja - piirkonna nõukogude kongressi oarstjale
adresseritud kirja nõukogudest, mille Lenin
rõhelt märgib, et töörahva ülestõuse võidu
võib ja peab etnustama Peterburi, Moskva, Helningi
Kroonlinna ja Viikuri kõrval ka Tallinn. „Piiteri
all ja Piiteris — seal võib ning peab etnustama
ja teostama selle ülestõuse võimalikult tõsiselt, väi-
malikult ettevalmistatult, võimalikult kiiresti, väi-
malikult energiliselt”¹. Nõustalt neudle Lenini nä-
punäidetele suunatud Eesti revolutsiooniliste orga-
nismidele ülestõuse kiirvad bolševikud N. Kingisõpp,
J. Rabsinski, J. Sikkur jt. VSD(K)P Keskkomitee korral-
duse kohalt seal enne Oktoobirevolutsiooni võitu

¹ B. u. Aruun, Cor., T. 26, str. 159

pealimas kohalike revolutsiooni loojijend sta-
keegilist tähtsate punktide käsiraiale, mis
võeti revolutsiooniliste väesalkade kontrolli alla.
Tallinnas teinud see 23. oktoobri õhtul ja
Tartus 25. oktoobri hommikul.¹

Tuleb märkida, et Eesti alamed revol-
tsioon kulges suurel määral, sest ühistõusnute pool-
di määratu suure ilukaal ja eesti kodanlus ei
jõutnud ulvastatud väljastumiseks töörahva vastu.
Juba 24. oktoobril teatas Tallinnas ilmus vene-
meelse bolševistliku ajaleht „Zvezda“, et algava üles-
tõusu esimene etapp — „kontrolli võrreldamine
teinud ilma mingite raskusteta. Kontroll sa-
dakse kogu Eesti maal.“²

Revolutsiooniline töökoomitee juhtimisel para-
rüsimisi küllalt algasti kontrevolutsiooni jõud
Tallinnas ja teetati sellelt palimas 24. oktoob-
ril alamed proletariaadi võidukat ulvastatud üles-
tõusu.

25. oktoobri hommikul oli Petrograd töörahva
väl. Võitlejad jätkavad veel vaid Ajutine Valitsuse
riiarase tugipunkti — Talvepalee pärast, mis vallutati

¹ vt. J. Saad. Eesti bolševikud suure bolševistliku Oktob-
ri revolutsiooni ettevalmistamine ja läbiviimise perioodil.

Eesti NSV Teaduste Akadeemia Toimetised 1952, I k. nr. 1,

² Zvezda 24. X 1917.

26. oktoobri ööl. Juba 25. oktoobril pöördus Petrogradi Revolutsiooniline Töökomitee Venemaa kodanike poole üleskutsega. Üleskutses teatati kodanlikele hõlpsalt valituse kukutamist ja võimu ülevõtmist Revolutsiooniline Töökomitee kätte. Öhtul aga avalis Inimluois II. Ülevõnnemaaline Nõukogude kongress, kus bolševikud olid valdavas enamusel. Kongress võttis vastu dekreedid raha ja maa kohta ning moodustas esimese Nõukogude valituse - Rahvakomissaride Nõukogu, mille esimeheks valiti Vladimir Iljitsi Lenin ning rahvasargude rahvakomissariks Jorij Vissarionovitš Stalin. Lühjäre, kongressi delegaadid sõitsid kohtadele, et anda kõikjale teade nõukogude võidust Petrogradis ja kindlustada nõukogude võimu levimine kogu maal¹.

26. oktoobril ilmusid „Tööline korstnari-riiki“ juba umbelt proletariaat revolutsiooni võitu palumas ja valituskõnnu ülevõtmist revolutsioonilise rahva kätte. „Tööline“ annab siin hirmuuga revolutsioonile ja annab kogu mobiliseerima jõe revolutsiooni edasiarendamiseks ning kindlustamiseks. Öigesti märgib ajaleht, et väge suuremas osas, ... revolutsiooniliste jõudude ülesanded alles tulevikus seisavad...²

¹ ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus, lk. 189.

² Tööline 26. X 1917.

mispoolest revolutsioonilist meelestatud rahvahulga
just niid peab struktuuralt ühinema oma võit-
lusorganisatsioonide, heidama oma ideid. „Tööli-
ne“ kirjutas: „Struktuurilise en hals. kiid
te en alles alganud. Revolutsioon võib ainult siis
võidu peale kindel olla, kui kõik te völd iiki-
selt välja astuvad, kindlalt võite hoiavad. Enam
kui kunagi peab just niid ige jõudu, ige re-
volutsioonivõitlejat muu entus keskkohtade — nõuko-
gude — ümber heidama. Iga tööliste organisatsioon,
iga revolutsiooniline tööline alga valmis tegevusse
astuma, kui see võitlus nõuab. Siis võidame!“¹
Paralleelselt sütitavate üleskutsete avaldamisega, mis
kutsuvad revolutsiooni toetama ja süvendama, en-
kisteritlik ajakirjandus rahvamoosidele tutvustava
nut rahvavõimu suhtisoleerimud Teine ühine-
maaline Nõukogude kongressi maailmaajalestide
tähtsudega struktuurid ning dekreete. Samuti selgitatakse
ajakirjanduse kergudel revolutsiooni põhiülesandeid.
Näiteks märgib „Tööline“ oma 26. oktoobri numb-
ris, et Nõukogurevolutsiooni pälvit pävakorral-
dunud rahva nõudmised rahva, maa ja lisa suht-
tes järel oktoobri lahendamate ning tutvustab

¹ Tööline 26. X 1917.

proletariaadi juhi lenini kindlat soovikohal-
selles määruses, kes näitab, et aja jooksul as-
nult proletaarne revolutsioon võib kindlustada
nende ülesannete elluviimist.

27. oktoobri „Tööline“ toob uusi andmeid rev-
olutsiooni võidust pealimas petrogradis ja pühen-
dab juhtkõrja revolutsioonilise võimu ülesannete põh-
jakoormale selgitamiseks. 27. oktoobril avaldasid aj-
akad juba ka Eesti- ja Nõukogude Töökooskonnate juu-
res moodustatud Revolutsioonilise Võimude üleskut-
se 26. oktoobrist kõigile sõduritele, maduritele ja
tööliste, kõigile Eesti- ja Nõukogude elanikele¹, milles teatati
Kesk- ja Nõukogude valituse kokkutulemist ning
nii Nõukogude valituse loomist. Edasi teatati
raku- ja maadikude avaldamist, nõukogude võ-
imu esimest edusammudest teistlaskuste lah-
damisel, majandusliku elu korraldamisel ja uu-
del aladel. Üleskutses koonstatuuri täieliku võimu
kuuluvist Eesti- ja Nõukogude Töökooskonnate juures ning rõh-
giti, et pehmel kuulub võim tööliste, sõdatite,
maatameeste ja väikemaapidajate nõukogudele kui
tähtsusele orgaanile.

¹ Tööline 27. X 1917; Zvezda 27. X 1917.

Eesti töörahvas, vastates bolševike partei mo-
bilitiseerivale üleskutsetele, lülitas enda suure ma-
nuse täie pingega võitluse nooru Nõukogude
riigi eest, võitluse rahva nõudmiste realiseerimise
eest. Eesti teinud arvukalt poliitilise nomenkli-
atürganimise pühendatud töörahva koosseisund
ning miiskinguid, kes teavitati äsjamoodustatud
Nõukogude valitsusest ja lubati lühie koigiti toetada.
Juba 26. oktoobrist alates teavad Eesti bolševist-
lõhku ajalehed julgalt teatada sõjaväelaste,
vabrikute ning ettevõtete toimevõtte koosseis-
test ning nende koosseisundite valdava häälte ma-
nusega vastu võetud nõukogude võimu toete-
vatest resolutsioonidest. Selliste teadete avalda-
mise mõjutati proletariaat revolutsiooni võidu-
ks võlgu, viirundades laiale lõuna- ja maa-
proletariaatide riikide struktuurat ületulekut revo-
lutsiooniliste võitlejate levi.

Kuigi klassijärgude vahelised oktoobri resolut-
siooni päeval Eesti oli kujunenud tänu bolšev-
ike noole poliitilisele ja ideoloogilisele selgitustööle
ilukorraldusalt proletariaat revolutsiooni kants, ei
lakanud kodanluse taotlused enda võimu taas-
taimiseks. Seetõttu jätkavad bolševikud revolutsiooni

ennustest päevadest alates võitlust kontrevolutsiooni vastu, paljastatud ärahehtetatud rahva-
võimu hävitamisele suunatud vaenulikke septsusi.
Sama nälälikandjate kaudu organiseeritud nad
vastulööki Kerenski kontrevolutsionistide ka-
vatustele ja rebimise lõplikult maha sellest enesest
pärast liidest. 26. oktoobri "Tööline" näitab, kui-
das vaagurid Eestimaale Nõukogude Töödemaal
Kerenskist ja teinud revolutsiooni juhtivad or-
ganid Kerenski Tallinnast abi nõudvatele tele-
grammidele. Kerenski abistamine annab aru
süüproletariaat. Viktor Krongauz energi-
lult juhtinud neutraliseerima Eesti alal vii-
keid kontrevolutsionistide karakapelle ja
igati tsaristliku tsarliku väärkumide edasiliiku-
mist revolutsionistide pealinnas vastu. Eesti prole-
tariaat üldist seisukohta väljendades teeb rje-
luse kokkuvõtte: "Nüüd ei ole Kerenskil
ega tema killameestel sellisest vrepulmas, mida
nad Peterburis toime panna kavatsenud, Tallin-
na poolt abi lesta"¹.

Seda võib öelda, et oktoobrirevolutsiooni
võit Eesti evis küllalt suurt tähtsust

¹

Tööline 26. X 1917.

võitluse tulemusel Petrogradis, sest uuti töö-
rahva punakaardi väesalgad ja revolutsio-
nilised madurad ning soldatid Tallinnas
ja mujal tehti teigid kontrrevolutsionääridel
võimatuks vedada oma väeori Petrogradi alla
tehti kordude ja kindlustarid selliselt revol-
tsionile tagale lüües. Tõestas see, mida Lenin
geenris oli ette näinud juba oktoobri algu-
peel — Petrogradi, Moskva, Helringi, Krasnõi
ja Viikuri kõrval aitas Tallinn otsustada üles-
tõusu edukust¹.

Tehti kolmekordse tõstid kõrgle punase rev-
olutsioniliku. Alates 30. oktoobrist ilmus „Töölis-
e“ rubriik „Prolitaarne revolutsioon“, mille ra-
mes ajakirj toob ära rikkalikult faktilist ma-
terjali revolutsionari kaugenemist ja võidukäigust
üle kogu Venemaa, kajastab aga ka proletariaa-
di võitlust tehti alal. Üksteise järel ilmus tea-
teid ajutise Valituse võimuvõimude kõrvalda-
misest tehti linnades. Tallinnas, Tartus ja Narvas
uskujale järgnevad väiksemad keskused, kus
kodanlike võimuvõim püüis suhteliselt kaaluda.
Tehti kodanlike püüdis koguni kujundada sellis-

¹

vt. B. N. Lenin, Cor., T. 26, lk. 159.

test väiksematest kerkustest oma tegipunkti. Nõukondis näitaks teigi kohalik kodanlik nõukogu võimude organisatsioonide kerkimist. Olukorra lahendamiseks alles revolutsioonilise sõjakomitee poolt kohale saadetud pataljoni revolutsioonilisi sõdasteid. Nõukomiti aitas Rahvases rühm revo-¹lutsioonilise madruksid ümber revolutsioonilise sõjakomitee erindajatega arutades Nõukomitee Valituse komisari ja kerkivate nõukogu võimude võimude.

Outokirjeldustest näit paari aluse pro-
letariaadi diktatuuri ajalehes nagu Venemaal,
aves proletariaadi diktatuuri esimese arengumis-
faasi ke kestis. 1917. aasta 25. oktoobril (7. XI)

„... algas Eesti nõukogu sotsialistliku riigi kui
sunn sotsialistliku riigi keerkisore ajalehes“².

Eesti nagu nagu Venemaal algas see ümber-
korraldamine kodanlik - kapitalistlikult süsteemilt
sotsialistliku süsteemi rööbastele.

Eesti keerkisore, murede keerkisore keerkisore
raevukad keerkisore, amurid keerkisore

¹ vt. Jaan Lepo . Revolutsioonilise liikumise ajalehes Eesti.
Tallinn, 1947, lk. 50-51.

² N. Reiman . Võitlus nõukogu võimude keerkisore Eesti keerkisore
tail 1917-1918 . Eesti Keerkisore 1950, nr. 10
lk. 44 .

kodanlikele võimuparaleeli koos selle tugitam-
naste — kodanlike ulostatud jõudude, korra alal-
hoiu- ning kontuorganitega, mis kõik olid takistu-
siks Nõukogude valituse dekreetide elluviimise teel.
Ishadenokraatlikult moodustatud, kodanluse elikiir-
nu kandvate võimorganite — maanõukogude ja
maavalituste, linna- ja vallavolikogude laialisaat-
mise järel kattes maa proletariaadi doktatuuri
võimorganite — töörahva saadkute nõukogudega.

Töörahu võimu tehes kujunes juba abstraktselisel
pörsdil moodustatud punakaart. Nüüd vaid lai-
dati punakaardi tegevust, panus talle ihtlari
rahvamülitse ülesanded. Töölistest, maataimestest ja
meestalerahvast koosneva punakaardi organisatsioonid
leedi üle kogu maa. Pärast Nõukogude valituse dek-
reedi avaldamist punaarmee ja -laevastiku loomise
kohta arvati ette kollektitud revolutsioonilist sõja-
väge organiseerima Eesti alal arvate revolutsiooniliste
väestade ja punakaardi baasil.

Rahvalikele alustele näidi ka teine võimu tugi-
mekus, mis formuleeriti kontuunike valitavuse põhimõttel.
Ei kontuorganine leedi Revolutsioonilise Sajakomitee
junde Revolutsiooniline Tribunal, kellele anti esmavalits-
kontrevolutsiooniliseks tegevuseks süüdistatavate üle kokkutõmba.

Nõukogude riim anes seni riimul elanud
kõik järk-järgult sõja tõrjumise ja majanduslikult
positiiviselt. Tõel Nõukogude kongressil lenini
ettepanekul vastu võetud maadekreedi põhjal läk-
hd mõistuke maavaldused kante rahva kätte.
Vaatamata asjadule, et nõukogude riim esine
prosed kettis Eesti ainult kolm ja pool kuu,
sunditi selle aja jooksul riiki põhiliselt lõpule rra
kalti parunite mõisate ülevõtmise. Üldrahvalikes omu-
dikes läks sel tül Eesti enam kui 2,4 miljonit ha
maad¹. Saanti vabanes vti talurahvas leninliku
maadekreedi elluviimise tulemusena iga-aastastest ren-
domakendest, mis moodustasid vähemalt 40 miljonit
kuuldubla aastas. „Peale selle tuleb silmas pidada, et
talurahvas vabanes mitte ainult vudi maksimist, vaid
ka iga-aastastest kulutustest maa ostmiseks“².

Nõu nõukogude riim astus energilisi samme
rahvamajanduse täielikuks ümberkorraldamiseks. Natio-
nalisiti pangad. Nõukogude valituse juktusõrde ko-
hantl makati tööstusettevõtete ühiskonnastamise ette-
valmistamiseks kehtestama töölikontrolli teatavise ja
jastamise jälgimiseks, valt koguni atvult teatavise jukti-

¹ M. Eesti Nõu ajalugu. Tallinn, 1952, lk. 280.

² J. V. Kalin. Sotsialismi majandusprobleemid Nõu liides.

[Tallinn], 1953, lk. 91-92.

misel. 1918. a. jaanuaris moodustati Nõukogude valituse poelt loodud Rahvamajanduse Kõrgema Nõukogu ühineb teiste kohalike rahvamajanduse nõukogude hulgas Eesti Rahvamajanduse Nõukogu, mis koordineeris töökontrolli tegevust ja alustas ettevõtte nationaliseerimist.

Koostalt hakkas arenema rahvuslikust ja rahvusest suurest vabastatud haridustöö ja kultuuriline tegevus. Eesti tööriist alustas esma-koordnati täiskorraldust nõukogude elu, andes kindlalt kollektiivse jahtimisele mis poliitiline -, majanduslike kui kultuurilise komandopositsioonidele.

Kodanluse ning oktoobrirevolutsiooniga lõplikult kodanlusele ümber rajunud ning resolutsiooniliste fraasidega ühinevad meenutused ja erellid ei unustunud üldse järele. Nad kuulutavad Nõukogude valitusele said paari päeva järele ja rakendavad kogu oma energia nõukogude võimude tõestamiseks mitmeneguste substaantide organisatsioonide (näit. Tallinna postkontori steli) organisatsioonide kodanluse poelt), seadeti äge kollektiivne ja nõukogude võimude vastu suunatud laenukampaaniate kodanlike ja väikekodanlike ajalehtide meeskondadele. Sellised kodanlike nationalismi propageerivad partiid, nagu Tõ-

missoni „rahvalaakond“ (endine „edulakond“), Põtru „maalist“, Viluri „töölakond“ ning nende liitunud meniskud ja enesid püüdnud vähemata valepropaganda ja petlike lubadustega tõmmata töörahvast imperialistliku kodanluse mõju alla. Igemezund Kastrad ja Eliaadid, Martnad ning Kruusid meniskite ja eneside parteit hakkand pärast oktoobriülestam võitu seilise keegi tiarima kodanluse klannikside saukri es.

Belienike ütseandeks ei sunnata ena kriitilised ja paljastavad löögid just nende väikekodanlike parteide purustamiseks, kes püüdnud tegutsema tööliselami ridades ja nende tööliselami mahajäänuud kätte kodanluse mõju kaunistas. Selma võiduta allil võitlustandil oleks võimatuks kujunenud proletaarne revolutsiooni lõplik võit. „meie partei ajalugu“, öeldakse ÜK(b)P ajalehe lühikirjuses, „on väikekodanlike parteide – eneside, meniskite, anarkistide, nationalistide vastu võitlemine ja nende parteide purustamine ajalugu. Saavutamata võitu nende parteide üle ja neid tööliselami ridadest välja kiskumata oleks olud võimatu saavutada tööliselami ühtsust, tööliselami ühtsuse aje oleks olud võimatu saavutada proletaarne revolutsiooni võitu“¹.

¹

ÜK(b)P ajalugu. lühikirjused, lk. 324.

juba 31. oktoobril pühendas „Tööline“ oma
punktirja menüüde ja ennade kui proletaar-
revolutsiooni reitjate paljastamiseks. Ajaleht näitab
sedalt, kuidas sõnades revolutsioonilised näda-
retialistid pööravad etrustaval momendil reso-
lutsioonilipule selje ja annavad sobinguse töö-
rahvale valmuliku kodanluse lüüsi. Bolševitlik
ajakirjandus tõi lugejate ette retiaalettuite kuul-
mestud mahhinatsioonid, näidates, kuidas need
kuhmanirevolutsiooni pälist radik järgikindlalt
ohverdavad rahuleppepoliitilisele kõik, mis nad ole-
hid võinud anda revolutsioonile. „Tööline“ kirjutas:
„Nü läks asi kuni revolutsiooni viimase pöördeni,
kus see kõik väikekodanlikud hilbud maha ra-
putas ja punktproletaarile siisukohale annas. See
siluapille oli etrustar. See oli katkusteks: kas pro-
letariaadiga revolutsiooni ja retialismi poolt või
— väikekodanluse kapitalistiga revolutsiooni ja
retialismi vastu“¹. Ajaleht näitab, kuidas menü-
vud ja maanus ennde lahkus revolutsiooni ja
ralituse küsimusi antasalt Teinlt ülevaade-
selt Nõukogude kongressilt, kuuludes edasi minevat
koo revolutsioonilise rahva me, nõukoguliku
elu ilustamiseks rade, ja annas proletaarne reo-

¹ Tööline 31. X 1917.

luteriisani vesterde koruskohale. Nüüriane samas di
paratamatuleks jändurdeks ulmüst, et nagu näitab
J. V. Halin "... revolutsiooni ajal on võimatu püsida
ühes punktis, siin võib ainult liikuda — kas edasi
või tagasi. Sellepärast, — kes püüab revolutsiooni ajal
peatuma jääda, see jääb paratamatult maha, kes
aga on maha jäänud, sellel ei ole armu: revolutsioon
tõukab te kontrrevolutsiooni leri¹". Ja tõesti, kes
me mennisrike ja enesidega vajunud kontrrevolut-
siooni rüppe nende eesti mõttekaardlased. Eritiski aus
kodanlus maksimaalselt ära kannatama eskerde ja
mennisrike sel järeleand mõju töörahva vähemteadlike
kihtide üle. Kodanlus rakendas nõukogude kõrge
mureme revolutsioonivõimade kikutustöö tegemiseks,
et sel viisil leppida kõikaid nõukogude võimude
võiduvõime kodanlase ja anda suurt poelt panus
kerenki, Kornilovi ja teiste avalike ning salajaste
rahva ja kodumaa rütmide mustade masinad-
reentide teataviks nende püüdes kukutatud kapitali
võimude taas püüki kukutada. Bolševistlikud ajalehed
teistand töörahvale faktiline materjali nappel nõukogude
edrialistide võimude raskel raskel, paljudand väsimat-
tult mennisrike ja eneside võitluse demokraatiat ja andid

¹ J. V. Halin. Teosid, 3. kd., lk. 61.

ühtlasi teave kinnangu võtjaalustele — „...asume
stus nende plüü-sotzialistide kohta: äraandjad kuni
lõpmuni“¹. „Tööline“ 1. novembri numbris paigu-
tatud teinutuse artiklis „Arutava kogu valimistele“
märgitakse, et on aruandav kodanluse ja ta
häälekandjate riik ning määratlemine resolutsioonilise
tööliisklassi võidu puhul, kodanluse laim kollektiivse par-
tei ja selle tegelaste vastu. „Tall.[inna] Teat.[aja], Päe-
valiht, Postimees ja teised nende vaimad leavad ja
tunnevad väga hästi, et proletariaadi võit kodanluse
samaritsemisele piiri paneb, et nende kumme para-
diisipõlv nüüd otsa lõpeb, ja sellepärast turtuvad
nad riias rõium ja soppa“². Ka „Sotriaaldemokraati“
„sotzialistide“ riikse sammastikristamine proletariaadi
võidu puhul näitab kõigile päloulgelt, mille kumme
kaitsmisele on annud need „ultrimehed“. Kuigi ainult
resolutsiooniline tööliisklass keos kehteluraksaga on jää-
nud võitlema ena klanikuride eest, kes end ajuti-
selt punase lipu alla peitavad kaamjookriksid võike-
kodanluse ringkondadest on jõudnud resolutsiooni kumid
annugi kodanlusele maha sikkedada, on se kumlik kum-
konna selgitamiks. „Tööline“ märgib õigesti, et proletariaat
teab nüüd, kes [on] te poelt ja kes [on] te vastu“³.

¹ Tööline 31. X 1917.

² Tööline 1. XI 1917.

³ Samas.

kas see
on pöörane
või on
teine

Oktoobriülestõumle järgnevad pöörede klammerit-
luse perioodil põrkas töörahvas oma üleshitustöös
nordusalt kodanluse kontrevolutsionistide ühistule.
Esineks surumaks kodanluse ja käesetrialistide
tekingus ei ole oktoobriülestõumest eraldi puutunute
jäanud kodanlike, 1917. a. juunis tsariaegse riigiduuma
valimisnääruste järgi „valitud“ bestinase kubermangu
maanõukogu ehk „besti maapäwaga“ koos olevad
poliitilised manööverd. See võtsalt kodanlike antes
muudeti neos oma maakondlike organisatsioonidega
ühiks kontrevolutsionistide keskuseks, mis hakkas organi-
seerima töörahva valituse otseste sabotseerimist. Besti-
nase Töörahva Nõukogu de kesktäitekomitee alustas rahva
enamuse kaudu kaitsmise tagamiseks see kontrevolutsionistide
staap laiali saate. Kuid maapäev ignoreeris täitekomitee
alust ja jätkas ühenduse välismaiste imperialistide rah-
varastate salandide sepi-ruumist. Selline kodanluse jultumus
tekitas ääretut meelepaha kogu töörahva hulgas. Nagu
näeme belisevõtte apellatsioonide sepi-ruumist, võeti üle tema
määr toimumail korralekuiid vastu revolutsionistide, mis nõud-
sid mustajalilise kodanluse rahvarastate vandenõude sepi-
koja — kubermangu maanõukogu — kohest lahiseatmist.
15. novembril algasid Tallinnas belisevõtte üldlinnalise
töörahva demonstratsioonid kümnete tuhandete tööliste

oraväljel selle rahva nõudmise realiseerimiseks. Organiseeritult suundunud töörahvas ning üht paljude sõdade kolonnid Teatrile, nõudes kodanluse kontr-revolutsiooni peaaegu laialiminekut.

Samaal ajal kui Viktor Kingissepp ja Jaan Lõvi ennesid demonstrantidele laiemal platil sütitavate kõnedega, kuulutas Lõvi Eesti kubermangu maanõukogu ees „Eesti maapäev“ ennat „... „aias“ kõrgema võimude kandjaks“ Eestis ja — kadus nagu tina tükki ¹. Kuigi „Teataja“ muutab seda maapäeva suurejoonelist sammumiseks „ajalehtide sündumiseks Eesti rahva elus“ ², mis näitab „Tööline“, et „... see ei tõesti ajalehtide päev — selles mõttes, et siin Tallinnas revolutsiooniline proletariaat kodanluse valitsusele mõjuva kooši andis“ ³ sellesama maapäeva laialihikutamiseks.

Viktor Kingissepp kirjutas selgubalt, et nagu kodanluse poelt Tõrjuse, Viluri ja Porke kõõgis loodud „ennene Eesti rahvusluse“ riidi rahva seljastaja „... riist loori näiakööki, et talle elu tõe puhuda“ ⁴, misame kadus te ajalehe puigikasti nurkil 16. novembril peetud erakorralikul, kus etrustati

¹ N. Kingissepp. Ainus kõrgem võimude kandja Eestis. Tööline 20. XI 1917.

² vt. Teataja 16. XI 1917.

³ Tööline 17. XI 1917.

⁴ N. Kingissepp. Ainus kõrgem võimude kandja Eestis. Tööline 20. XI 1917.

ajalehe
seljastaja

„ametlikku istumist järku lõpetada“.

Revolutsioonilise rahva vabalehkanisest näiritud kodanliku kontrevolutsiooni ees ei tunnustanud end aga mingitki lõõdus, vaid alles miti kontrevolutsiooniliste aktidega nõukogude võimu vastu. Nii näitaks näpnes 20-21. oktoobriks Tartus kodanluse ülestõusum vandenõu. Tartu kodanlastel läks nende üsti tagavarapataljoni ohvitseride ja väikese ora sõdurite kaasabil üritade märgu töörahva võimu vastu¹. Kuigi revolutsioonilised jõud väärased ka siin plaagi mõrkatu, ei tähendanud see sugugi kodanluse kontrevolutsiooniliste ürituste lõppu. Revolutatud jõeaga astunud kodanlased ja näituskud ühel nõul vastu nõukogude võimu esindajatele, kui nimead tulida teostama leninlikku maadikrulli. Üsti polkude ohvitserid — kodanlikud nationalistid — saatsid 17. detsembril I üsti polgu 4. roodu poliitilistelt juhidatid sõdurid kolme ohvitseri käe all samma nimega kaitsema parun Strel von Holsteini². See fakt ei oleud vaudlik.

¹ vt. K. Siilivase diplomitõis „Tartu linna ja maakonna töörahva võitlus nõukogude võimu üst peresidil 1917. a. märts - 1918. a. septuar“, Tartu, 1951, kus mainitud Tartu sündmused on leitud ühikaspalixema kaitelu.

² vt. P. Vihalemi'i artikkel „Kontrevolutsiooniline võltseessio“ 28. novembrist 1917 kui kodanliku üsti nigi sümipälvast ja üstis Nõukogude riikluse tekkinu tegelekas, Tallinn, 1953. Käriskiri, lk. 93-94.

Minimaal Püüri mõisas tulistas parunitele kodanluse
poelt appi saaditud uuti valgekaartlaste väerale
juba 10. detsembril mõisat üle võtnud tulnud
töölisi ja kehtalusepiigi, mõrvatis selliselt kohaliku
töörahvast abistama tulnud kollektori Liikku Ht-
sani koos kahe punakaartlasga¹.

Viljandis kasundatid kontrevolutsionäärid
koguni suuremaid relvadatud jõude, organi-
seerides ratsapolku nõukogu võim vääravimaks,
kuid siin liksidest punakaartlaste poelt kollekti-
jaan liksid juhtimisel struktuuralt nii valgekaartlikud
väliskund kui ka kontrevolutsionid sepiitruud
ja seati tõde kindel revolutsioniline tead.

Vääravimaks suuremaks kontrevolutsionid avaldu-
sks enne saksa okupatsioonivõimude tulekut eli ja-
nuari lõpul uuti kodanluse ja saksa parunite ühine
võim, mille eesmärgiks eli iga kuu uuti nõukogu
võim kukutada. Ouneks jõudis töörahvavolituse valdus
annitada rahva kurnajate kuritsustlike plaane. 27-28.
jaanuari ilil kutsutati kõigis Eesti linnades sõjaväe-
tead. kõiki töölisi linnas ja maal kutsuti valvurite,
et vältida kodurõpe alustamist võimalust kodanluse ja
parunite poelt. Punakaardiväelased arutavad saksa pa-

¹ Tööline 15. XII 1917.

ruud, kes saadeti Tallinna elevaatorisse ja halt
edasi Murulisse.

29. jaanuari kollektiivlikud ajalehed avaldavad
Eestimaa Tööraha Saaduste Nõukogu Teateskonnile
lähitud „Eesti Tööraha“, milles teadi rahva ette
vandenõu kogu riigis. Läkituses näidati, kui-
das rahva rahet jultunult võltriides on saadatud
sära riigile endiste parunite ja pastore allkirjadega
kladderdumini, nagu „... ikaldaksid selle või teise kogu-
konna maasmanikud või koguduse liikmed sära
riigi valituse alla saada“¹. Peale selle aruandati
nendevastaste parunite ja pastore pealt spionaazi
sära sõjaväe kaudu, mida nad igatseva eelarid
tööraha revolutsiooni verre uputamiseks.

Kõik parunitega se üht loma - ja kiilako-
dandus, maa- ja puurühmed ja hallparunid, igarü-
sod kaupmehed ja sahkerdajad, kaudselt, et nõukogu
võimust pealt struktuuralt võrvaldatakse rahva arel ri-
kustumise võimalused ja alles kirmul ena komitee-
de natrionaliseerimise üst, valmistus saunuti tööraha
võimust purustamiseks ulvestatud viljaastumise organi-
satsiooniga, mis pidi toimuma 15. veebruaril. Teine
üht kodandus seandas jõude linnaöölistele veebruar
konaldamiseks ja vastamiste nõukogule summa-

¹ Tööline 11. II (29. I) 1918.

koobi anduriks. „Meie ei anna rahku,“ kirjutatakse
Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee läkituses,
„see töörahva veri, mis Soome kodanluse Soomes
valab ja see verepulm, mis Ukraina valge kaar-
dväpi küenis tööliste valmistas“¹. Kukuratud
elanike alatutule kavadele astus vastu ka se-
kord Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee, mobil-
iseerides jõe- ja resolutsiooni saavutuste kaitses.

Nii näeme, et erinevate nõukogude võimu
perissel Eestis, mis kestis kolm ja pool kuud,
ei viljika nõukoguliku üleschitustöö kõrval
rahkete klassivõitluslahingute ajaks. Ometi muutis
üha tihedamalt kolleerika partei riimel keondunud
proletariaat nii linna kui maal edukalt või-
delda nõukogude võimu kindlustamist, nõu-
kogude võimu us siivate ülesannete lahendamist
võit. Nõukogude võimu kindlustamisel ei aga suur
tähtsus ka kolleeriliku ajakirjandusel. Kuni Ok-
toobrirevolutsioonini olles suured kolleerilikele
ajalikele „Tööline“, „Maatamehe“, „Rahvalehe“ ja
„Zvezda“ (hiljem „Utro Pravdõ“) näol laandunud mit-
nute linna töörahva saadikute nõukogude kää-
rkaandjad, mis annid ilalmainitute uskujul

¹ Tööline 11. II (29. I) 1917.

bolševistliku „Pravda“ võitlusjõuele. Sellisteks
väljaanneteks kujuverid Tartu „Edasi“ ja
„Molot“, Võru „Rahva Häääl“ ja Viljan-
di „Tööraha Häääl“, mis kõik annavad võit-
luse Nõukoguile valituse dekulide ja strate-
egilistest, proletariaadi diktatuuri aluste
kindlustamistest.

Eesti bolševistlik ajakirjandus
 võitlus rahu eest.

Maailmarõjas rakendult laostunud Venemaa
rahvas kannas protest rütmide ühe suurema
sündluse. — sõja vastu juba kolmandal sõjasaatal
võimaks rahu nõudvaks liikumiseks, mis üld-de-
mokraatlike liikumistena kannas kõige laiemaid
mass. Juba Veebruarirevolutsiooni päevil bolševike
pealt kõrgelt tõstetud rahva rahuleonnu suurti aga
kogu Ajutise Valitsuse võimutsenud perioodiks taga-
plaanile. Kodanluse ja setriaalstrukture - kõndasetria-
listide toetusel kihutati rahvast edasi mõtteid
sõtta „võiduka lõpuni“, ainult vaheti-vahel peetu-
dades massi mõlavate sõnakõlksudega rahu üle.
ikme, bolševikud rakendand kogu oma jõe imperia-
listliku sõja elemene järgi kindlaks paljastamiseks ja sun-
nand töörahvast imperialistidele karmiku sõja muutmisle
kodurõjaks nendevastade imperialistide vastu, sunnivad tööta-

toetuse võlgu
aastat peale
võitlusest
sellele

näid meile kodanlik - imperialistliku režiimi kukutamise ja proletariaadi võitluse sihtide, et saavutada rahvavõimu saadud vabadused rahul.

Bolshevikide põhjendatust selle kohta, et ainult töörahva valitus tahab ning suudab anda rahul, tõendab tegelikkus. Otsesemõjulise võitluse tulemusel sündinud nõukogude võimu enimes avaldus, Teine üldsõbralik Nõukogude Kongress lähtes „Tööliste, sõdatöeliste ja talupidajate!“ foorumist nõukogude võimu esimese sammuna sõjavägede all äärmiselt rahva rahustamise rahuldamine. „Nõukogude võim pakub riikimatut demokraatlikku rahul kõigile rahvastele ja riikimatut rahvarahul kõigil riikidel“¹. Klasse rahva rahustamise operatiivset realiseerimist, kuhu nõukogude valitus ühtlasi kõige laiemaid töörahva võitluse proletariaadi resolutsiooni võiduka lõpuleviimiseks, märkides, et revolutsiooni võit on ainus kindel tagatiseks bolshevikide rahupoliitika elluviimiseks. Üheskoos järgnevat aktiivset võitlust, Teine Nõukogude Kongress 26. oktoobri ööl 1917. aastal vastu võetud rahudekreedi, millega Nõukogude valitus kuulutas avalikult, et ta peab suurimaks ülesandeks ühiskonna vastu üldise rahustamise teo jätkamist

¹ N. I. Lenin, Valitud teosed rahva võitluse, II köide, Tallinn, 1946, lk. 176.

selleks, kuidas jaotada tugivate ja raskete rahvaste vahel nende poolt vallutatud mõrgad rahvused, ja teji kõigile sõdivale rahvastele ning nende valitsustele ettepaneku alustada viibimata läbirääkimisi õiglase demokraatliku rahu üle, formuleerides ühtlasi õiglase demokraatliku rahu täpse mõiste. „Õiglaseks rai demokraatlikuks rahuks, mida rikkab kõigi sõdivate maade sõjast kurnatud, piinatud ja valvatud tööliste ja töötavate klasside rühm enamik, — rahuks, mida kõige kindlamini ja tugivamalt nõudvad need töölised ja talupojad pärast transmonarhia kukutamist, — misuguses rahuks peab valitus viibimatut rahu ilma ameerisoideta (s.o. ilma võõraste maade vallutamiste ja ilma võõraste rahvaste vägivaldse liitmisega) ja ilma kontributsioonideta“¹.

Näitluse nende eesmärkide eest kutus Nõukogude valitus kollektliku rahuliku alla sõdivate maade rahvaid ja valitsusi, eiti aga sõjast oravõivate suurmaste riikide — Inglismaa, Prantsusmaa ja Saksa — klaniteadlike töölini, mille energiline tegevus aitaks kollektul „... edukalt lõpetada vaa rahutöö ja ühes sellega tööliste ja eksploatatavate rahvaste vahelise rakortamise iganygusest orjusest ja eksploatatsioonist“². See üleskutse ei jäänud vastukaajata. Lääne-Euroopa riikide

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 178.

² Samas, lk. 180.

proletariaadi võitlus onitarki abi Nõukogudemaale, erimeile kapitali ikkust sabale riigile. „Kui Inglise tööliste aastail 1918–1919, Inglise kodanluse ulvestatud vallaleitumgi ajal Nõukogude Liidule, organisatsioonid võitlus sõja vastu loomugi all „Käed umale Nõukogude Liidule“, siis oli see teatud, kõigepealt teatud oma rahva võitlusele rahva eest, seejärel aga ka teatud Nõukogude Liidule“¹.

Tõenäoliselt leninlikult rahuldusedist, nõukogude võimude rahumanifestist jõudis kätise kollektiivliku ajakirjandusele veebruaris.

Oktoobrirevolutsiooni di ajakirjandusele peamiselt, kus kodanlusele koos kädatatistidega teigi suuri võimude rahust ning muutus püüdnud kaigi rahunditega kollektiivse võitlusele rahva eest, minetades koda küll „provokatsiooniks“, küll „kodumaa ruttu-ks“. Ka oktoobrikuu, tõusule järgneval ajajärgul ei raugenud kontrevolutsiooni kaitsjate energia, kes annid mind misonitavalt tõlgendama kollektiivse sam- me rahvate vahelise rahva saavutamiseks, et sel teel umale kõrgate töörahvast Nõukogude valitsusest ning kollektiivse parteist ja valimistada jinde suuta- tud režiimi restaureerimiseks.

¹ J. V. Stalin, Partei XIX kongressil peetud kõne, Tallinn, 1952, lk. 6.

Bolševikud vastandavad kodanlikele ja sotsiaal-
returite „sotsiaaldemokraatlikele“ ajakirjandusele oma
häälekandjad, mille lühikülgedelt kõlas töötava
rahva kõrõna. Bolševistliku ajakirjanduse kaudu said
eti töörahvas ja sõdurid teada tõe maailma esi-
muse proletariaadi valituse sammudest.

Juba 28. oktoobri „Tööline“ on ära teadnud Nõu-
kogude valituse siinkohad rahva küsimuses. „Prole-
tariline valitus rahustepanek kõigile sõdivatele riikidele.
Võibmatus rahuläbirääkimisi algada avalikult ja
otsekoheselt ilma saladiplomatiata. Vaherahu kolme
kuu peale. Kuu valitus avaldab kõik salalepingud“—
selliselt pealkirjastatuna avaldab ajaleht tööliste ja
talupoegade valituse rahustepaneku kõigile sõdivatele
riikidele¹. Kuid bolševistlik ajakirjandus ei piirdu
ilmses Nõukogude valituse sammude registreerimisega
ja kommentaariumiga, ei piirdu rahudekreediga kui Nõu-
kogude valituse rahumanifesti avaldamisega, vaid püüa-
dab pidevalt artiklites tõje ja rahva küsimuse bolšev-
istliku mõistmise selgitamiseks, paljastades teravalt ko-
danlaste ja nende menistest ning enesist satelliitide
valepropagandat.

„Tööline“ kirjutab, et kuigi bolševike ja rahva
ennemine nõue on rahu, ei tähenda see „püüetiku

¹ vt. Tööline 28. X 1917.

maasse lõõnust", nagu ude väidavad kodanlikud
pakterimäärijad. Ajalult näitab, kuidas vajadus korral-
— resolutsiooni võidu kaitsmiseks — tuleb tööriistal
kindlasti naarata selva järele. "Kui resolutsiooniline
valitus rahvastele rahveteepaneku välja kuulutab ja
teised rahvad selle peale kariliku jõuavaldusega ei
vesta, kui imperialistlikud valitsused koguni Ameer-
more resolutsiooni ühiselt kägistama tulla ähvar-
davad, siis ei või juttugi olla sõjavälgalt põgenemi-
st, vaid siis peab resolutsiooniline rahvas otsekohe-
sust ja oma võitumid sõjariistadele kaitsma".
Ajalult teeb ülalendatud konkreetse näitleja korr-
sulekord enile ka leninliku sõdadele suhtumise
kriteeriumi ja näitab kardinaalset erinevust
kapitalistide ning mõistuse korusid toga ajavate im-
perialistlike röövrõdade ja õiglase sõdade vahel, nende
rõhutatud kihid oleksid summitud pidama, kaitses
oma vabadust kurvajate vastu. Nõukogude valituse
rahupoliitikat tutvustavate ja välispoliitilist olukorda
analüüsivate artiklite kaudu kannatavad kollektiiv-
sind käälkandjad loom lugjate hulki kollektiiv-
rahupoliitika mõistmisele. Sama ümärki tunnis
ka Lenini hulgaliste rahv küssinust mõitlevate
sõnavõtete avaldamine ühti kollektiivlikus ajakirjan-

¹ Jõeline 28. X 1917.

dus. Nii näitaks jõudnud „Tööline“ neugude kaudu
lugejani Lenini poolt II Nõukogude kongressil
antud seltsused rahudekredi kohta¹, kus Lenin ükste-
asjaliselt analüüsib saadud adresseide Nõukogude
valituse rahukeskuse tingimata nii valitsustele kui
rahvastele. „Me ei või ignoreerida valitust“, selgitas
Vladimir Iljitsi Lenin, „ sest siis oleme juba rah-
võlurimise võimatus — rahvaalitus aga ei tohi seda
teha —, kuid meil pole mingit õigust ühtalgu pöö-
demata jätta ka rahvaste poole. Igal pool on valitsus-
te ja rahvaste vahel lahkuminekuid ja seepärast
peame aitama rahvail sõja- ja rahuküsimustel vaheli-
segade“². Lenin näitas, et ainult selline lähene-
mine sõja ja rahuküsimuste lahendamisele annab
tõenäoselt maksimaalsed tulemused. Nõusama peab
kaasa aitama rahuläbirääkimiste avalikkus ja
saladiplomaatia lõrskemine, mille kaudu Nõu-
kogude valitus võitleb valitsuste pettuse vastu, kes
sõjades nõuavad rahust ja õigusest, aga tegelikult
peavad röövrõdu. Siirelt poolt selgitas Lenin töörah-
vaalituse demokraatlikku annukisemist ja kont-
ributsioonideta rahu nõudva rahultepaneku mitte-
ultimatiivset iseloomu, näidates, et ultimatiivsus

¹ Tööline 11. XI 1917.

² V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 180.

võiks anda valitsusele ettekaände läbirääkimistest
väljuda ja niivõlti seistada mis vaherahu tegemist
ning sunniti lõpliku rahu sõlmimist. „Muu ei tahi
aga peo andma valitsusele võimalust muu jäle-
andmatuse taha peitu pügeda,“ tähendas Lenin,
„ja varjate rahvast et seda, mille et need sa-
detakse tapale... Muu aga avaldame kõik tingimused
rahvale. Me antame kõik valitsused enda tingimuste
ette, ja andme nad vastust enda rahvestele“¹.

Kolmenike kirjasaoline väitleus demokraatliku ra-
hu sõlmimise et kindlustas neile töötavate hul-
kate toetus. Tundes kolmenike rahuvõitleuse teoreetilisi
lähtepunkte ja jälgides enda tükkirõne seudu läbi-
rääkimiste tegelikku kulgu, võis töörahvas seelduda,
et kolmenike teod ei lähe lahku sõnadest.

8. novembril avaldas „Tööline“ Lenini 4. novembril
Petrogradi Nõukogu ja nende erindajate ühisel istungil
peetud kõne², milles proletariaat revolutsiooni suu-
punkt märgib, misvõrd üldine on rahupoliitika nõue.
Lenin näitab, kuidas Euroopa ning Venemaa kodan-
likeud ministrid paljudubavate rahutõetuste saatel
rahvast praletungile kihutavad rahuteppepaneku ennetamise
asemel ja kuidas kodanlike ministrite rahulebaduste

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 182.

² V. O. K. Kuznetsov, Izv., T. 26, str. 260.

valikkus, vundid ja Venemaa sõdurid. Alles nõukogude võim tõi mundature, andes rahva nendmine põhivõttekindlale leandumisele. Sonavõtte lõpetab Lenin kokkuvõttega bolševike rahupoliitika, märkides, et esimene samm „... tihedalt riibitud rahvettipank ... on tehtud“¹.

Kuid bolševikud ei jätnud astumiste ja jägimisi saama. Alates 13. novembrist hakkab Eesti bolševistlik ajakirjandus „Pravda“ uskujal avaldama need saladokumentid ja lepinguid, millede kaudu viimasele sunniti rahvaid meeltule kapmõlle kapitalistide kasumite kindlustamiseks. Bolševistlikud ajalehed soovivad aru anda päevavalgile saladokumentide tõu, mis näitab kui valestamatult ja inetult on rahvast petetud.

„Tööline“ kirjutab: „Avalikult tehti suuri sõnu kõrgest sõja eemärkidest, vabadusest ja muust, salaja kaeveldi selle üle, missuguse tüki võidetud maadest ise oovõtji enale jodi saame“².

Selles saladiplomaatia likvideerimisega nõukogude võim poelt meenutab „Tööline“, et bolševikud juba kakksa kuld tagasi püstitavad nende saladokumentide avaldamise kohta ja näitab, kuidas väidevtrialistid — esleerid ja meenitokud — ei teosta-

¹ B. H. Lennin, eor., T. 26, eor. 260.

² Tööline 13. XI 1917.

mid kda nēuet. Neil ei saju kapitalistide rōō-
poliitikat rahva es paljastada. "Nad kartid kapi-
taliste pahandada," kirjutas "Tööline", "nad ei julge-
nud rahva peale tõetada"¹. Alles siis kui bolševikud
nõukogude kaudu tõusid riigi etteotsa, aneid nad
ne alles küsimuse enda programmi loomise, põr-
gates ainult ühele kabinetele — ministriumi kõrge-
te ametnike sabotaažile. Bolševikud ütlesid aga kelle-
gi kabinete ja bolševistlikul ajakirjandusel arvues-
sõimalus näidata nii või teisti mõeldumund kodu-
luse teureile, kes teitis isand Viluri näol el. rabe-
peal jõudnud rahjurõõmvalt kire tõsta ja bol-
ševikule lubaduse täitmata-jätmist ette seita, et
arja riskimist põhjustand ei kirjutanud kui Viluri
enda "mõtte- ja teoreemad" Peterburis. Lõpetanud
sabotaaži, teovad bolševikud arvuta rahva ette kõik
saladokumendid ning koo nendega sotsiaalreformite
saja poliitilised nurjatused. Prokuröörina süüdistab
"Tööline" proletaarne revolutsiooni utjaid, märki-
des, et see salalepingute ja dokumentide rida
näitab "se teie poliitilise kõige mustust — teie
erased, ministrikud, töörahakondlased, teie Artid,
Reid, Vilurid, Kärnerid, Freibergid jt., kes veel

¹ Tööline 13. XI 1917.

Siinagu-
ale ps hml.
saboteer

kerenvel, misu need rahvast illes kantarid ka-
pitallistide sõjapoliitikat teltanne ja äreandli-
kule kerenski valitusele sõja pätkamisteks laenu andma.
Need saladokumendid, misde seeranne kerenski-
valituse ennak. tunnustes ja misde tui kõik
kerenski kaudu toltarite, näitavad pälvandlgeit,
kelle kaudu tui kaitsevite, mis nende doku-
mentide avaldamist keeldarite "1".

Omuti ei lõpitandu sellesdki paljastunud ko-
danduse põnguturi kolisevke rahupoliitika murja-
misse. Kodanland kantarid alga, mis kolisevkeud
töötarid rahuläbiröäkimiste algatamisse, tsanguste
valitusede lritamisse, ähvardades küll jaapani
ja Rootsi, küll "littlarte" kallaletungoga ja ko-
gumi sõjaväelise määruga. Kuid vaatamata ko-
dandlike räuskapite agarale "tegutsemisse" sammas,
kolisevke rahupoliitika rööduteid. 21. novembril
teatab "Tööline" esiti lugejale rahu lähenevusest
— 19. novembril algarid läbiröäkimised ajutise va-
kerahu nohte. Bolisevlike ajakirjandus annab õige
hinnavangu sellele faktile ja märgib, et erimeelt
sammult nimise juurde jõudmisse, tuleb veel palju
töötada, sest "kodanlus ei taha enne rahvast rööv-
kõike, mis rööda võimalikeks tub, lõpitada ja tub

¹ Tööline 13. XI 1917.

supärest kõik, mis sündab, et rahutegemist takistada"¹. Selle vaimse õiguse tõendab järgmine tõik: rahu vabad kontrevolutsiooni luust mängivad teatav rahuläbirääkimiste algsel vastukaalus välja n.ö uue truuki, süüdistades keiserliku Venemaa arengiünnis. Kuid kollektiivlik trikitõna näitab sellegi uutide naeruäärast, selgitab selkordelt, et just vene imperialismi siiski kehtelt tegelund vene rahva kuride ohvritesse sege rahvusvahelise finantskapitali saamurahudele. Terve Venemaa inimene siiski faktidelt Inglis ja Ameerika kapitalistidele ära müüdnud. Nüüd aga, kus Venemaa revolutsioonilised jõud sunnivad ja kogu maailm sellest nähtavast ojust vabastavad, konstatatsioon "tööline" kontrevolutsiooni ümber jultumust, "... tulvad nudsamad, kes võime näidale ust vene rahvaga sakkeidandid — listi hulgas ke kõik keemurki jõuglased nädartrialistid — enamlari riigi arengiünnis süüdistamur."²

"Tööline" näitab, et rahu pooli sammumine on võimalik ainult siis, kui kodanluse võime on muutunud mingi järeldab, et mida etrustavamalt töörahvas näeb kodanluse mõjuvõime, seda antem

¹ Tööline 17. XI 1917.

² Tööline 21. XI 1917.

ja kergemini võib lasta rahu tõstmist. Sellist
järeldust lähtudes avaldab ajaleht ette üleskutsu
rahujõududele — koonduda revolutsiooni võidu,
tööliste ja talupoegade valituse kindlustamiseks
ning kodanliku kontrevolutsioonilise liikumise
lõnnatamiseks, sest „illega aitame meie igalüks
envalt poolt rahu lähendada”¹.

Ja tõesti, tundes enda selja taga kõige lae-
mate töörahvahulkaude sügavat poolehoidu
ning aktiivset toetust, jätkas Nõukogude valitus
sisalt enda rahupoliitikat. Seejuures võitles rahaste
rahu eest andis Nene revolutsioonilise valituse-
le jõudu Sakramentali sellisid rahutingimusi
eritada, mida kodanlus „võimatuse” tunnistab,
teadsi vene sõjaväe väge rüüstat hõukorda. Kuid
bolševike rahupoliitika ei olnenud ikkagi nende
käsutuse allua sõjaline jõe võimusest või või-
metusest. Bolševike rahupoliitika oli nende revo-
lutsioonipoliitika ja see selgitab, miks see rahu-
poliitika enda sõjaline nõrkusle vaatamata omi-
tugev oli, tugevam kui kodanlus seda suutis mõis-
ta. Hea ülevaate bolševike sammudest võitles
rahu tõlumise eest annab NSDT(R)P Peterburi
ksti orakonna näälukandja „Edasi” 25. novemb-

¹ Tööline 17. XI 1917.

ri junkkiri, kus selgelt avaldub Nõukogude valituse poolt ette võetud revolutsiooniliste sammude jõud. Sellest junkkirjast näeme, kuidas Nõukogude valitus pöördub kindralt Entente'i riikide valituste poolt ettepanekuga rahuläbirääkimistest osavõetaks, kuid ta pöördub neist otsust kõigi rahvaste poolt, nii saksa kui liitlaste tööliste poolt vene revolutsiooni üleskutsuga teatades vene töörahva rahupoliitikat. Artikli lõpus avaldab ajaleht kindlat meendumust, et vene revolutsioon saavutab kindel rahu ja märgib, et „... millega me rahuläbirääkimised ei lõpetaks, tagasi minek eedile juurde on mõttetu: ligi vägivald on meil valituse „pakerilopakad“ kõike töötavad kulgad liikuma ajanud, sest need „pakerilopakad“ on rahu kuldred kirjad, mis rahvaid üleskutuvad võitlema rahu, vendluse ja inimuse omne eest“.

Vene revolutsiooni võimsalt rahumõjuskutselised elid etuvad resultaadid. 5. detsembril sõlmiti Brest-Litovskis vaherahu. Balti merest Musta merele, samuti Türgi ja Päania rannetel kahestati sõjategevus, kusjuures keskriigid kokkustuvad oma väged mitte iialgi paigutama läänerindele.

¹ [Peterburi] Idari 25. XI 1917.

Nii saavutandid kehtenud suure vira rahupoliitika ajajaks ajaks lõpu kolm ja pool aastat kestnud meevalamistele ning võitlusele kogu jõe pühendade lõpliku rahualtvalmistustele, kehtenud rahuliku alla kõigi maade töörahu. Nüüd, kuidas Nõukogude valitsuse tõine revolutsiooniline rahupoliitika tõis muinõhtamatale kõrgemale Euroopa täielise võitluse rahulust, sündis Saksa- ja Austria-Ungari imperialistide vaherahu leppima ürg saavutades, et need imperialistid kontinentaalnõukogude ja avaldavad nõuolekut sõja ajal kaotatud maadest lahkuviiks, kuna nende „kodused“ rahvahulgad nõudsid demokraatlikku rahulust. Sellele vaatamata taganemist saksa-austria imperialistid 25. detsembril 1917 nende poolt tunnustatud demokraatliku rahulust põhimõttest kui mitte-vastavalt imperialismi saamaks. Bolševike rahulust võitluse võitluse väljapaistvate artiklite autor jaan Linder, analüüsides Saksa- ja Austria-Ungari poolt rahuläbirõõkimistel tõestatud poliitiliste manöövrite tõelisi motive, näitab, millisel suurel võitluse saksa-austria imperialistid vastu Nõukogude Venemaa eritatud demokraatliku rahulust põhi-

mõtted, kaugelki mitte selleks, et need realiseerida.
Ei! „Neil di sama eesmärk, kui Ameerika presiden-
dil Wilsonil ja Inglis imperialistidel. Ka need
sundutavad demokraatlike rahu põhjusmõtteid välja
ja lubavad inimenevõrre sõjaküürit peasta. Kurd, kuid...
rahakapitali kontrolli all“¹. J. Bihver märgib, et
selline poliitika tekitab ühesameti rahvaid skritele
võim ja peab nii noora aitamise imperialistidele ka-
sulike plaanide läbivõtmiseks rahvusvahelisel are-
nil. Ning tõesti, prahi hakkas imperialistlike
saksamaa avaldama oma apetiite, nõudes kõigi
vallutatud territooriumide endalejäämist ja kuuludes
sõjavägede välja nimast saksa vägede pealt skun-
pustatud saare -, Hiina ja Kuraandalt, Leedust
ning Poolast. Sellele lisaks teatas Saksa delegatsioon
meil jultumult, et see tegurid olevat koostöös ka
rahvaste enesemääramiseõigusega, „...et need maad ole-
vat endid juba ära määranud“². Enesemää-
ramiseks nimetavad saksa kindralid aga — nagu
näitab eeldalt artikli autor J. Bihver — saare- ja
Hiinamaa mõisuse ning postarite Saksa imperia-
lismi es kuumutavaid avaldusi.

Saksamaa pealt eritatud rahutungiunusid alid

¹ Töörakha Häääl 15. I 1918.

² samas

näga rahked, kuid sõda jätkata rahvaenajanduse
laostumise, üldise sõjavärsuse, uue vägede
mudelt lohkumise ja nende legumeeride ole-
korus ei saanud võimatu. „Kis tingimustes
sõda jätkata — tähendas märga panna vastunä-
dised Nõukogude rahvariigi olema ole“ märgib
J. V. Stalin N.K.(b)P ajalehes Lühikurss. „Töelisklassi
ja talurahva ette kerkis vajadus vastu võtta rahked
rahutingimused, kaanduda sel ajal kõige ehtlikuma
kõrge — saksa imperialismi vastu, et saada aega
hingelõmbamiseks, kindlustada nõukogude võim
ja meie uus armee, Punarmee, kes suudaks
kaitsta maad rahulolevate kallale tungi vastu“¹.

Kontrevolutsiooni uus mustajärg meenutab
ja esseeidene arendas pärast agitatsiooni rahva
allakiigutamise vastu, kesides järgikordalt kodumaa
ruttumist. Bolševike partei ridades hakkas pa-
neupoolse kommunistide rühm“ aretama saksa im-
perialistidega sõbrigus oleva Trotskiga ägedasti nõud-
ma sõja jätkamist, sulgedes ilmsed sõja jätkamise
kõnenäonte tagajärgede us. Osavalt paneu-
poolseid fraase kasutades püüdis Trotski me-
pelekoidega lahti pöörata imperialistliku Saksa
sõjameerinat Nõukogude maa vastu. Keskumata kinni,

¹ N.K.(b)P ajalehes Lühikurss, m. 194.

Stalini ning partei Keskomitee rahu allakõigutamisest nõudvatelst direktiividest läks Tretski Nõukogu rahuraatkonna juhina ette ruttuist tule. Ja katkestas rahuläbirääkimised, väites, et Nõukogu vakariik seldub rahulepingu allakõigutamisest Saksaamaa poolt eritatud tingimustel, et Nõukogu vakariik leeb sõjapidamise lõpetatuleks ja jätkab sõjaväl demobiliseerimist.

Analüürides tekkinud summalist olukorda, püstitab jaan Bihver „Tõrakra Hääles“ küsimused: „Mis võib sarnast kiskusorast välje tulla? Kas võivad niid Saksa kindralid ena maadest. mis plaanid, niida nad diplomaatilisel tel kerda ei jõudnud nia, päris palja kätega teoks teha?“¹ Kuid J. Bihver ei oska Tretski kehtust sammut välje lugeda selle täit vnu, vaid avaldab lihtsalt lastust, et Saksaamaa ja Austria-Ungari Tõrakraes astub vastu imperialistide plaanidele enapoolse demokraatliku rahu struktav nõudmisega. „Niid elub räs edaspidine sõja suatus Saksa ja Austria-Ungari Tõrakraestest. sõda lõpet päriselt nia,“ kujutab Bihver „Tõrakra Hääles“, „nii ka halntile sõjavägedele käre

¹ Tõrakra Hääles 15. II 1918.

koju noma antakse". Seda aga ei juhtunud.
Saksa imperialistide valitus katkestas rahu-
rahu ja arest pealinnale mitte maa-alade anes-
taimiseks.

Teadete saadumisel Tõrki riitlikkuse him-
sast tagajärjest arest usti kollektiivlik ajakirjan-
dus otsekohe kollektiivse partei ja Nõukogu valit-
suse tõelise häälkandjana rahvahulki mobi-
liseerima saksa imperialistide vastulöögi andmi-
seks ning nende sõjaväeeri peatamiseks. "Tõraku-
Hääl" kirjutas, et saksa imperialistid võivad
nüll üritada analoogiliselt Kreenkile saata
surmapataljone revolutsioonilist Venemaa ka-
gistama, kuid "... neid tabab niisama rume
saatus, kui veel ajal Kreenki surmakutsaritele
oraks sai" ¹. "Tööline" mobiliseerib töörahvast
oma vabaduse kaitsmisele endis Saksa kantsleri
Michaili salajase kirje avaldamise (adur-
itud Austria valitsusele), millest selguvad saksa
imperialismi ulatuslikud auastusplaanid teiste
rahvaste ja maa-de mülumiseks, muuhulgas ka
 Eesti ala allutamiseks. Selles kirjas tunnustasid
saksa imperialistid oma jõuetust Venemaa valla-

¹ Tõraku Hääl 15. II 1918.

² Tõraku Hääl 20. II 1918.

tanimeks, millel aga peidavad nad end suuteli-
kses Venemaa piirimaid — Ukrainat ja Balti-
maid — anastama. Michailise arvates „targa
poliitika abil on võimalik Balti maakondade
kiiresti saavutada. Nad peavad sakslastega täi-
detud saama ja võivad veel niipalju elavikku,
mis tal praegu, ära elatada. Selle põhjuse pärast
peavad nad alla heidutama... Saare- ja Hiiu-
maa saared peavad sakslasest enesest jätma...
jne. Haleht märgib, et sellised küsimused pla-
nid olid saksa imperialistidel vabitselised juba
1916. a. suvel ning avaldab põhjendatult arvamust,
et ajal, mil Venemaa on sõjaliselt nõrk, im-
perialistide apetiitid suurenevad veelgi. Seepärast
on Eesti töörahva arvates tulus ena vabadust
aktiivselt kaitsma anda, et nii kiiresti pole
tõmmata imperialistide jultunud kavatsustele.

22-23. märil avaldavad kollektiivsed aja-
lehed ka Eesti- ja Venemaa Nõukogude Täitevkomitee
stse üleskutsu töusta „... revolutsioonilisele
nõitlusele, et kätte võidetud maad ja vabadust
peisi võõraste ja endiste balti paunite vastu
kaitsta“². Samuti elatati Rahvakomissaride

¹ Jäilme 22. II 1918.

² Törahva Hääl 22. II 1918; Eesti Teataja 23. II 1918.

Nõukogu teadeandest Saksa valitsusele, milles nõukogude valitus avaldas valmisolekut Saksa poolt must-koerokis eritatud nõudmistele allakojutamiseks.

Eesti kollektiivliku ajakirjanduse kaardid and-
datud ühiskubed ei jäänud tagajärgetuks.
Kuna Punaarmee kui selline ei alles mes-
dustamise foranis, astuvad punakaartlased ja
tööliid - vabatahtlikud relvaga käes pealitemõõra
vaenlase vastu. Keida all ja Orma mõisa juures jäva-
maal osutati Saksa okupantidele tugevat vastu-
panu. Orma rindeks numbris valgustab Narva
väljaantav „Rahvaliht“ punakaartlaste kangelaadiku
võitlust Lampa jaame juures, mille tulemuseks
saksa imperialistlike rünnakute kohalikest valge-
kaartlastest relvagi sunniti taanduma¹. Ometi
jää hiljaks suurejoonelisema vastupanu organise-
erimine. Saksa kiirelt suure sõjaväe suurus taganeva
revolutsioonilised väesalgad. Alles Narva ja Pikkva all
andrid Leningi ja Hailini poolt saadatud noori Pu-
naarmee väeosad vaenlasele otustava vastulöögi,
peirates nii revolutsiooni kodumaa. Eesti alal aga
lõpetas ränk Saksa okupatsiooni enneaegne helge
ajakirjaga Eesti töörahva elus. Saksa okupantide te-
raskand annis pimeks tallama nõukogude võimu saavutamist.

¹ Rahvaliht 2. III 1918.

kuid ka siis veel, kui sunn on Eesti-
maast eel juba saanud kätte, jõudis viimane
võimaluseni huumorit jätkaud Eesti kollektiivliku
ajakirjanduse kaudu Eesti rahvani Leninile 27.
ja 28. märtsil avaldas „Rahvaliht“ Lenini
tund riikimatu separaatsi ning ameerikanistliku
rahu sõlmimise küsimuse kohta, mis 24. märtsi-
l eel ilmunud „Pravda“ lehes. Nendes
tundes analüüsib Lenin ammendavalt olukorda
ja näitab, et sotsialistliku revolutsiooni sait
on võimatu kadakuse ning tema peeldajate
nii passiivse ja varjatud kui ka aktiivse sõjalise
vastupanu abistava nurendist. Proletaarse
revolutsiooni sunn juht näitab Venemaa sotsia-
listliku imberkujundamise tul deavad tõttide
võrku, kuid tema seisukohtadest kasvab vee-
dumus revolutsioonijõudude järele, nende poelt
peetakse võitluse lõpptulemuslikku edusse. Sellist
hõltses selgitas Vladimir Iljits riikimatu rahus
sõlmimise objektioont nädalavahelikkust Oxi im-
perialistliku Saksaamaa poelt eritunud ülivõimeli
tingimuste vastuvõtmise alusel ja andis vastulöögi
tietuskirjeld, kes sügavd sellist sammu sotsialismi ruttu.

¹ vt. B. N. Lenin, Col., T. 26, cp. 401;

Rahvaliht 27. II 1918 ja 28. II 1918.

uks. Lenin näitab, et Nõukogude Venemaa tak-
tise aluseks peab olema põhimõte — lenna võt-
matused sotsialistliku revolutsiooni kindlustamiseks
ning summutab üksteise järel revolutsioonilist
tõde pseldavate üldinimeste riidakeed sõnakeed.
Lenin märgib, et meie armee ei ole antud mo-
mentid ega lähemas tulevikus võimaline edukalt
vastu astuma Saksa pealinnale suures
sõdalite äärmise väsimuse ja suuremate tõtta
tritluse, pöördumise suulmiste laos olukorras, kokkute
täieliku põlvnõude tõtta, mis määrab ette huk-
kumisele meie rahurõie ning lõpuks täieliku
põlvnõude tõtta „... kaitsta rannikut Riia-Tal-
linnani, mis annab võimaluse kõige kindlama
sõnni ülejäänud me liivimaa, segaül Eesti
vallutamiseks ja suure ore meie vägede ümber-
kaaramiseks tagant, ning lõpuks, Petrogradi kait-
tamiseks”¹.

Lenin näitab, et Venemaa meelitamiseks on
mõisteline toetama täielikult poelt juhtivat
sotsialistlikku revolutsiooni, kuid te ei suuda
stokohu, käesoleval momendil ühine tõttine re-
volutsiooniline tõtta. Nõadimis kaitse näib geniaalselt
ette, et kui Saksa armee ei jookse lähemal meelil

¹ B. N. Lenin, Col., T. 26, Cp. 406.

revolutsiooni, siis tõge jätkumise korral kind-
muste väike kujuneb vältimatult selliseks, et
väge tugevad vastused riigil sumised Ne-
nnaad sõlusima Sakamaa poolt uni erita-
tud tingimustest veelgi rahjulikummat separaatraku.

Selles olukorras, märgib proletariaat revolutsiooni suu juht, etks lubamatuks asantii-
nks asetada kaardile edukaalt alomud sõtta-
ritloku revolutsiooni saatus. Seemte annaks
separaatraku Nõukogudeleale teatud ajaks
vabad käed setrialistliku revolutsiooni jätkami-
ks ja kindlustamiseks.

Nend lenini poolt geriaalne ittenäglõkkuriga
ennakordult 8. jaanuaril 1918 avaldatud kõnkedad
dud lõetunud nende avaldumise ajaks "Rahvalike"
uuritud. Lenini teinud äratõusine "Rahvalike"
selgitas etsi proletariatele lõpmis lennlikku tead
rahu kinnimise ja peljastas lenini juhtuööridest
kordumatult mööda läinud Trotski unjatult
utlikku tegumisi Oust-Litovski rahuläbirääkimisi-
tel, kus Trotski antas Saksa imperialismi koospide
alla nooru Nõukogude riigi, mille küljest rebiti
summed alad, kasma avatud setrialismi tule
annud Eesti.

Nõitleus maaküsimused lahendamise eest —
nõitleus tööliisklari ja talurahva liidu
kindlustamise eest.

Maa- ja talurahvakuimust võitlused kolle-
ktiviseerimise proletaarse revolutsiooni kui üldküsimuse
osana. Sellest lähtudes nõitle kollektiveerimise partei
järgi kindlalt talurahva armu maanälja
rahuldamine eest, et seaduda revolutsiooni-
lipu alla tööstusproletariaadi kõval töötava
talurahva kõige raiemaid kihte, kindlustada
proletaarse revolutsiooni tööliisklari liitlane
kehtetale rahva näel, kes moodustas talu-
peeg-
konna määratu suure enamus. Maaküsimuse
struktuuri lahendamise kollektiveerimise pealt kiirendas
elulist aktiivsustõunget alguse saanud pro-
letaarse revolutsiooni võidutused.

Kõnes maaküsimusest Tööliisklari ülevaatusalised
Nõukogu kongressil märkis Lenin maakü-

nnuue selge formuleerimise ja printsi-
piaalse lahendamise tähtsust. Lenin
nendatutis, et Oktiobrirevolutsiooni teh-
kimise fakt ise on uurvaks tõenduseks
maa ülevandmise vajadusest talupoegadele.

„Kuriteo pooni toime see valitus, kes on ku-
mutatud, ning hekkuleplikud parteid — men-
shevikud ja setrialistid-revolutsionäärid, kes
mittemuguste ettekääntega seuitavad maa-
hiinimuse lahendamist ja viivad sellega maa
laoseni ja talurahva ülestõusuni“ ütles Vla-
dimir Iljits ning märkis töölise ja talu-
poegade revolutsiooni valituse enmagäijekorra-
le ülesandena maa hiinimuse lahendamist, et
selle kaudu „... rahustada ja rahuldada
kehvtalurahva hiiglanarm“.

Maa hiinimuse lahendamist alustavad kol-
lektud revolutsioonilise nõukogude võime kuh-
kimise esimestel tundidel, viies läbi leninli-
se maadekvaldi vastuvõtmise II Ülevenimaa-
lise Nõukogude kongressi pealt. Maadekvald fik-
suris mõistliku maaomandi riiksmatu kaata-
mise ilusa igasuguse tausta ja mõiste, hi-

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 184;

enmagäijelt anti kull avaldatud „Tööline“ 11. XI 1917.

skute, kloorite maade ja inventari enalg-
se iluvõtmise valla maakomiteede ning maa-
sundlike talurahva nõukogude korraldusse
kuni demokraatlikult valitud rahvaesinduse -
kutava Kogu - kokkutulekuni, kes pidi täpikult
atustama maaküsimuse. Nõukogude valituse
maadekult pani aluse revolutsiooni võidule
külas, summates maatöörahvast revolutsioonilise
õiguse kaudselt oma iidse maanälgi rahuldamiseks.

Eesti kirkute ja sulaste jões
maadekult bolševistliku tükkisena kaudu.
1. novembri „Tööline“ ja 2. novembri „Maa-
kandus“ avaldasid revolutsioonilise valituse
kõrgekirja maa arjuse ning arendi organiseerima
ultoid selle praeguse teostamiseks.

Eesti bolševikud, järgides Nõukogude va-
lituse direktiividele, algatarid laialdase kam-
pania Eestimaa maataimete ja väikema-
pidajate valla - ning maakommanõukogude
antamiseks, sest nende antuste elemendi
di ümblise maadekeeldi organiseeritud
alluvimise allingimiseks. Bolševistlikud ajalehed
selgitavad väsimatult maatöörahva organi-
seerimise vajadust, avaldavad teateid valla-

nõukogude moodustamist, tõid ära valda-
de ja maakondade koolitajate nõu-
panustel vastu võetud nõukogude võim
toetavate resolutsioonide. Juba 28. oktoobri
„Tööline“ rõhutas toimetuse artiklis mõisteti,
kriitika, klooritite ja kooskõllade natro-
noliseerimise tähtsust ning väkis vafa-
dust organiseeritult tegutseda nende maade
iluvõtmisel maakomistude kätte. „Täiesti lu-
kamaata oleks see,“ kirjutas ajaleht, „kui
vilamehed juhtumisi kokku koguvad, mõi-
sa lähevad, selle ära laastavad, võimalikul
korral veel rüüstavadki, ja takka pikta
maad jagama hakkas oma vahel kaklema
pistavad. Seemgust „maadevõtmist“ ei tohi min-
gil tingimustel lubada, sest see ei ole mitte
ainult terve revolutsiooni aadeti roojasta-
mine, see oleks ka otsekohe revolutsiooni jõe
hävitamine. Seda ei tohi sündida lasta, ja
separaat nõuamegi neile ja nõuab revol-
utsiooniline keskvaim, et maade võtmist mitte
juhtuvad salgad ei toimetaks, vaid korraldatud, or-
ganiseeritud jõud — valla maastamiste ja väike-
maajaidajate nõukogud“.

¹ Tööline 28. X 1917.

Näljapartel kollektiivne jaan liit, kes partei
üleandis juhtis maatööraha organiseerimist,
tehes ettevalmistusi mõisavägede nationaliseerimise
asunike, ühes ettevalmistusi Pärnumaa maa-
tumeeste nõupidamisel, et „Nõukogude — tööliste,
sõdalaste ja maataumeeste — valitus võib ainult
süü midagi ära teha, kui töötavad kendid
koostades peal oma organisatsioonide kaudu
(sõrreduks mine — t.j.) seda valitsust töötavad ja
kõigi abinõudega tema ettevalmistusi ja määrusi
püüavad ellu viia”¹. Käigepealt aga tulevad
riikimata luma sellised organisatsioonid, tu-
levad luma kõigis valdades, maataumeeste ja
väikemaapidajate komiteed või nõukogud.
Üle-Eesti-maalise Tööraha Nõukogu Täitevkomitee
avaldas omapoolset määrust Eesti-maa maa-
tumeeste ja väikemaapidajate maasõuna-ning
valla-nõukogude antamise kohta, ettevalmistades liiki-
vise vastavad valimised 19. novembril 1917. a.²
Bolševistlike ajakirjanduses annab meeldumuse maa-
tööraha nende valimise edukaks läbiviimiseks, et teda
sufail suunata moodustatud komiteede kaudu
lennliku maadevalimise konkreetsele toetamisele.

¹ Tööline 1. XI 1917.

² vt. Tööline 3. XI 1917.

Eesti bolševistliku ajakirjanduse kajastu-
sus näeme, kuidas bolševike võitlus rahu ja
maa eest keondas nõukogude võimu iimber-
kogu Venemaa laialdand taluaktsionid, kuidas
10-25. novembrini toimunud Erakorraline
ülevenemaaline Taluaktsi Saadikute Nõu-
kogude kongress ühnes ülevenemaalise
Töölise ja Soldatite Saadikute Nõukogudega,
kui see mees ja teetades Lenini poolt keos-
tatud revolutsiooniprojekti vastuvõtmisega. Kõiki
Nõukogude valituse samme¹. Taluaktsis avaldas
valmisolekut võidelda keos proletariaadiga
25. oktoobril alanud petralistliku revolutsiooni
võidu eest ja anes praagi bolševike juhtimisel
ning linnaproletariaadile abiga eller võitma Nõu-
kogude valituse maadehüüti.

Eestis kuulub maadehüüdi alusel kon-
fiskeerimisele 2 428 000 ha mõisamaad², millele
töö juurde aruti praktiliselt soovub lõput
alates. 27-28. novembril võivad Eesti bolševist-
likud uskhäälkandjad „Töeline“ ja „Maas-
mees“ korstatuuda revolutsionitöö algust

¹ vt. Töeline 18. XI 1917.

² vt. Jaan Lepp, Revolutsioniline liikumine ajaloost
Eestis, Tallinn, 1947, lk. 122.

maal, märkides, et järemaae maataumeste
ja väikemaapidajate maakomakoosoleku teatid
on järva - jaanis moodustatud maataesrahva
valla - ja noisakomiteed riikuskonna noisad
rahva omavõimudeks tunnistatud ja nende üle
kõige uskujulikkonna kontrolli sisse seadnud¹.
Analüüsides noisate ülevõtmise fakti tähtsust,
kirjutavad ajalehed: „Nüüd, kus rahvakuljad
näevad, et valitus niikasti riigi keskkohal kui
ka kohtade peal lõplikult rahva - ja noolus-
siooni - poliitikat ajab; kus enam kahtlust ei
ole, et valitseva võimu kandjad mitte noolus-
sioonilisi sõnu ei tee, vaid tegurid, nüüd, kus
kaugel metsanurga elanikud selgumini noolusiooni
sügavest tihust aru saavad, kui „kaugad“ poliit-
tikamehed kodanlike ajalehtede toimetustes —
nüüd paneb rahvas ise juba käes usalduses
käte külge, et kaasa aidata selle võimu mood-
nisele, mis aetavad on rahvast ajades leid-
nud“².

Sõnum järva - jaanist oli esimene teade
noolusioonilise rahva ettepanekust maal,
millele peagi järgnes avoukalt teisi. Juba

¹ vt. Tööline 27. XI 1917; Maatammes 28. XI 1917.

² samas

"Maatamike" 7. detsembris numbriist leelne Reo-
na, Koigi-Aru, Karkuse, Nõmkuila, Laiakopli,
järvajõe, Mudakuila ja Tamsalu mõisa ülevõt-
mist Nõmkuila valla töörahva kätte¹. Eda-
pidi aga ilmus järgst arvukamalt analoo-
gilisi teateid.

Mõisate ülevõtmise aktiivseis mobilise-
eriti kollektiivsed linnaproletariaatide maa
abistamiseks. Kollektiivlikud ajalehed kutuvad
aastavahetuseks maale sõitvaid partei liikmeid
üles koostama mõisate ülevõtmisel. "Töö-
line püstitas loomugi: "Sigu olgu mees
aastaks ühtegi mõisat enam, mis asub! või
uusi seot rahvakurnaja käes oleks!"²

Mõisate ülevõtmise kiiremaks ja organise-
eritumaks koostamiseks suunati Tallinnast
9. detsembril maale, plaanilt põhje-äärtesse,
sellisest atkistest, moodustatud tööliste-puna-
kaartlaste ja uute põlvu sõdurite salku ülesan-
daja abistada kohalikel maatöörahval mõis-
nike majanduslikku võimu hävitada. Sagu sel-
pikul tähendab "Maatamike", mis uute ko-
dandus jälle kord kumbaid kristada, kst

¹vt. Maatamike 7. XII 1917.

² Tööline 2. XII 1917.

noisard üle võtme, „püha masmandust“
näritama läbid see töölise-punakaartles-
tega kodanluse poolt kodanlusele toet, kes-
vatatud eesti põlgu sõdurid. Ajaleht kirjutas:
„Maatamesteli lähivad nad appi ja mitte
surnikkudele ... Saatus ootab! Ome riigis
olen ma mas üles korvatanud võib eesti
Puisõkuvits Päts ütelda ... täie õigusega“¹.

Ka Tartu Nõukogu saatis maale relles-
tatud sõdurite ja punakaartlaste valiku ap-
pi mõisurike ning hallparruute vestuparru ma-
ha suruma. Ajaleht „Edasi“ andmisil alis-
tas Alatskivi ja Alatskivi imbuuse maatöö-
rahvast mõisate ülevõtmisel 40-nimeline
Tartu punakaartlaste rühm².

Nende abisalkade tööle hinnanput ande
aitab poliitilikes ajakirjanduses avaldatud
üle-eestiavalise Töörakva Nõukogu Täitevkomitee
põllumajandusosakonna tegevuse aruanne³, mille
järgi struktades oli selliste salkade tegevus tu-
lumussikas: „... pra igal pool läks korda koka-
liku töörakva koordineerid kokku kutruda,
val nõukogurid ära valida ja mõitand kes-

¹ Maatamuse 12. XII 1917.

² vt. Edasi 10. I 1918.

³ vt. Eesti Teatija 25. I 1918, Tööline 8. II (26. I) 1918,

raikult endiste euranikkude kätt töörah-
vale üle anda ...", tehes iga mõisa üle-
võtmise kohta akti ühes väärtuste ülestä-
hendamisega¹. Näivsi läksid mõisad linna-
proletaarlaste ja rõdude abil kogu inventari
ja uue varuga mõisades moodustatud
maatööliste vanemate nõukogude ja valdade
tööraha nõukogude haldamiseks ning vastu-
tule.

See ühine aktsioon kindlustas tugevasti
revolutsiooni jõude, kõvendas proletariaa-
di ja kehtalurahva võitlemist. Kuigi bol-
ševikud astusid veel teisi samme prole-
tariaadile liitlaste kindlustamiseks, bolševikud
asusid otsustavalt parandama kehtivate
ja väikemaajajate majanduslikku olukorda,
mida siiani tõste parteide poolt oli küll
lubatud, aga mitte tehtud. 24. novembril
astusid üle-kestinud Tööraha Nõukogu
Täitevkomitee lennukliku moodusega põh-
jal katkestada raud- ja raudmiste maa-
ust, saavuti mõisavõlgade tarumise maa-
oste summade arvul. Et talumehed julgelt
tegelikult võlaprotsundid ja võlad maks-

¹ Jäätine 8. II (26. I) 1918.

mata jätta, anti su niääms välje seelu
sujul¹.

Seliseke strustas tegutsesime maasküsimuse
lahendamisel leidis tugisat poolhoides maatöö-
rahva hulgas. Seda kajastab detsembris algul (3-4.
detsembril 1917.a.) Tallinnas kokku kututud maa-
tameeste ja väikepõllupidajate konverentsi töö.
Sile maa kokku tulnud talurahva saadikud
anord. kindlalt nõukoguade võime toetavale joo-
nile.

"Maa rõäkis...", kirjutas konverentsi koh-
ta "Tööline", "ja ta rõäkis valjul ja kindlal
sõnal: mõistustkude võime saab lõplikult
arnult sellega munda, kui nende majandus-
line jõud purustatud, kui mõisad rahva
kätte on võetud.

Maa rahvale!

Võime töörahva nõukoguade kätte!

Nii müüdis linna proletariaat oma klassi-
võitluse arusaamisega us, nii sõrdat seda
maatöörahvas järele. Ka lertis. Edasi ülitilied!
Kui uik töörahvas iikineb, siis ei suuda
keegi ta võitu sõärata!"¹

Seda raskirganduses avaldatud õiget seisu-

¹ Tööline 4. XII 1917.

seksa kogu tööraha ühinevusest ei riinud
aga eesti bolševikud lõpmisi printsiipiaalselt
alla. Eesti bolševikud ei osanud sel ajal
võel paljastada kohalikus parteiorganisat-
sioonis juhtivatele kohtadele pugenud trots-
kistlike retuuride J. Anveldi, H. Pööglmanni
ja mõnede teiste karmjuralikku poliitikat maa-
siirumuse. Need retuurid meelard mõisaid
talupoegadele välja jagamast, tõustades sellega
proletariaadi mõitlusliitu kolvatalumalvaga.

Olukorras, kus veel küllalt suur osa mõi-
sail oli üle võtmata nende endistelt ena-
nukudelt, hakkas J. Anvelt tegelena juba
järele mõtme siirumusega, andes propa-
ganda mõisade ühisneorganisandumist ja ma-
ha materdama populaarset mõisamaade
jagamise ideed. „... Kui niidid suurpõllupi-
damist ka tõepoolest ära jagada tahitaks,
se tegelikult üra mõtteta oleks. Igas
võitaks maalapõhise, põllutööniitake vii ma-
sinarattake, mis talu paremini meeldiks, kuid
kogumummas peaks nendege tihti midagi peale
hakkata, põllupidamisel puudukid kõige häde-
lisemad tarkenõud. Jagajärgiks tuleks — nälg”¹

¹ Tööline 7. XII 1917.

kirjutas J. Anvelt, arvestamata lenini tugi
selle kohta, et siiski "... misõde nime-
raha allkõrgete etteast, kuigi me siiski
sellega nõus" ¹. Talupojad nõudsid maad,
nõudsid võrdset maakasutamise võimalust.
Nagu näitab lenini "Pravda" toimetuse adresseeri-
tud kirjas "Tööliste liit töötavate ja eksplua-
teeritavate talupoegadele" ² ehk Nõukogude valit-
suse poolt võrdse maakasutuse talurahva nõude-
sül teostatud töölikontrolli, pankade natio-
nalisatsioonide jms. korral ainult ühes kõigile
petrialtomide illemineku skindent. "Selleid illemi-
neku-abinõudeid ehk proletariaadil mõttetu prak-
sundide : ta ehk teostatud petrialtomide võidu-
mudes järe andura töötavate ja eksplua-
teeritavate väiketalupoegade nende illemi-
neku-abinõude valikus, sest kahju need pet-
rialtomide si teoks" ³.

Anvelt ja teised markseitud mehed ot-
selt ignoreerivad need leninlike teese. Nad
entavad maataamete ja väikepõllupidajate nõue-

¹ V.I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 186.

² avaldatud ke ajalehes "Tööline" 23. XI 1917.

³ V.I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 194.

ventril ettepaneku lüua mõisates strukture
ihis-suurmajapidamised. Arusaadavalt sai see
Arveldi ettepanek konverentril teravaid vas-
tuseks. Lühija saadik märkis, et Arveldi
ettepanekul on "... nii palju vigasid, et sellega
ka üheski maaomakas leppida ei või. Mõisa-
töödised järele õigi aiamaa-õie ilusa (õie-
dus — E. J.) ja praktilise või poole napraapaga
leppima, mis töösuaduste jagamisel nende
oraks tuleks".¹ Arveldi pakumisele peale plaan-
di vastuvõtmata teistelegi sardkutele, mistõttu ka
maantöörahva erindaja Holstrest teonitas va-
jadust kõige peale vaatamata mõisad siiski
ära tükkida.²

Konverentril puhkenud ägedad vaid-
lused maaomakutamine niti küsimuses peatas
Viktor Kingissepp, tähendades, et praegu
pole aeg vaidlusteks ega programmide koos-
tamiseks, vaid tuleb anda koheselt maa
aravõtmisele mõistnikelt, kes kantavad alga
mõisamajandite laostamiseks. "Kui mõisad ära
võetud, millap siis selgitada jõuab," märkis
V. Kingissepp, "mõnugune põllupidamine siis kõi-

¹ Tööline 11. XII 1917.

² Tööline 9. XII 1917.

ge kantslusele on ¹. N. Kõrgemäe ettepanek
maakantamise vormide küsimuse lahendamiseks
jätmineks vajastub teataval määral konve-
nientil vastu võetud kompromissotsuses, mille
kohaselt „... mõistad, kus pealgu suurmaja-
pidamine olemas, mitte ära ei tükeldataks, vaid
seda majapidamist edasi jätkatakse. Väike-
majapidajatele tuleb mõisa sündamust enam
emalrõõsatist maadest, niisama ka suur-
talukohtadest maad juurde anda, mis selleks
tarvidust (sõrendus — 8. j.) ². Nii näeme, et
Auselt ja Pöögelmann muutsid koguni kaht-
lusaluseks küsimuse, kas keuriktalupoeg vajab
maad või mitte. Siiski ilmneb konventsi
resolutsioonis, et keuriktalupoegadel oli võimalik
maad saada, ehkki vaid hehvade ääremaa-
de arvel. Selliseks kujunes maakantamise küsi-
muse erialgne lahendus, kuid ka lõpliku ot-
suse tegemiseks 1918. a. 5-6. jaanuariks kokku
kutjutud Eesti maa põllumajanduslike kongress
ei andnud kindlamat resultati. Kongressi
töö näitas selgelt, et paljud Eesti bolševikud
ei omandanud kujunenud olukorde õigesti mõnate,
ei omandanud läheneda agrariaal küsimuse lahende-

¹ Tööline 12. XII 1917.

² Tööline 5. XII 1917.

mode kui töölisklassi ja kühvatalurahva liidu
kindlustamise küsimusele. Tegemate vajalike
järelkuri detsembris toimunud maastanuste
konvrentsi delegaatide sõnavõttudest, mis
nedalt kavatsevad talurahva meelele,
peegeldavad laste selaste ja kühvikeste küh-
tide taotlust saada maad individuaalselt,
kõnitanurkes mõisamaade jagamise kaudu,
siis suutnud kuni kolmeskümnend paljastada An-
veldi ja Pöögluunani poolt peale surutava
suure kahjulikkuse. Põllumajanduslikul
kongressil avaldati ettevalmistatud Eesti bolševike
partiiorganisatsiooni seadusekõne, et mõne
siis tule tükkeldada¹.

See samm onitus aga jämedaks poliitiliseks
võrre, mistõttu tunduvalt nõrgeneb proletariaa-
di ja kühvataluraha võitluslik. Pettunud maa-
tõrururkes hakkas suure tõmbumise töölisklas-
sist.

Lõpuks, analüüsides võiduka proletariaadi
poolt suurnõuamantelt konfirmatsioonid maa-
majandamisviisi küsimusi, näitab, et tavaslik
vastuvõtte mõisamaa väljajagamisele talu-
peigadele kantonurkes on abstraktne rida

¹ Eesti Teataja 11. I 1918.

summaapidamine tehnilise ühiskonda, kes-
jumes sageli aruandataks see teoreetiline
töö „... kõige halvema oportunisti ja
revolutsiooni retuuri“¹. Just nendeguse
retuuri tõttard Avvett ja Pöögellmann.
Lennin väitab, et proletariaadi enmureks
ja peamiseks ülesandeks on proletariaadi
võidu kindlustamine. „Proletaarne võim aga
ei saa olla püüv, kui ei neutraliseerita
võimatahaavat ja kui ei kindlustata si-
gu suure osa, kui mitte kogu väike-
talurahva toetust“².

Eesti bolisevikud, kes ei osanud läbi
näha ega paljastada Avvetti ja Pöögellmanni
tegevust, ei lähtunud küllalt järjekindlalt
neist ümbrusest seisundist. See kajastub
ka bolisevistikus ajakirjanduses. Eesti
bolisevistikud ajalehed tegid tublit tööd
maateöralva mobiliseerimisel Nõukogude va-
lituse maadekrediitlennimiseks. Nad suu-
uavad ning juhtivad edukalt sulaseid ja
kehvikeid suhteliselt kiiresti lõpule viidud
mõisamaade ilustumisel ja andsid rõne-

¹ N. J. Lennin, Valitud teosed, II kd., lk. 531.

² Samas, lk. 532.

ulvage keravaid vastulööke uude poliitikat
tõustavale kontrevolutsiooni leele. Kuid
vaatamata nendele tõesti suurele teemise
võitlusele maadikudele tõotanise eest tege-
vati kollektiivlik ajakirjandus igu maaküsi-
muse lõpliku lahendamisel. Eriti maa-
partiiorganisatsiooni etteotsa tüüginud trots-
kistid Anvelt ja Pöögelmann kasutasid
oma positsiooni, et nakata kollektiivlikke
ajalikele suigudel propagandina maadöö-
rahu kumidele mittevastavaid maaküsimuse
lahendamise kava, millega need revolutsioo-
ni retuud, erinodes kollektiivse partii nimel,
õnnetarid tunduvat mõisamaade ülevõt-
mise kõigus tugernunud proletariaadi ja
nehtalusekva võitlusliitu.

Nana riigiparaadi lammutamine ja uu ehitamine.

Oktoobriülestõuuga kehtestatud, eura
ühesamult poolt kõrgist uluvast võimudest
ei ole tööraha võim ei saanud üle võtta
vanalt režiimilt selle võimuparaadi, mis oli
täiesti sobimatu sotsialismi ülesehitamise suu-
rak tööks.

Juba oktoobris pühiti minema suur hulk
kehtestatud Ajutine Valituse ametid ja võimuta-
grid. Esmase sammuna vanade võimudega rahva-
demokraatlikus tegurid katkestamiseks tehti resolutsio-
nidega võimude poolt ametitega paigutatud
kontrollpostid ning komisssarid. Võimude tege-
dasi Revolutsioonilise Töökomitee käe all
alustel kehtestatud Ajutine Valituse poolt ame-
tisse pandud valitsuskomissari J. Porke
ja komisssarid. 26. oktoobril võeti Viktor Kin-

giropp Revolutsiooniline töökomitee valitnud
ile kubermanguvalitsuse. Mene päevaga läks
estimaal roim revolutsiooniline rahva kätte.
Tööraha Saadikute Nõukogu hakkasid tegut-
sena riigivõimu organitena, organisatsioonides osit-
lust kukutatud klasside vastu panu muudmises.
Tuleb ju arvestada, et kodanlus rakendas
oma veel säilinud antud kontrevolutsiooni
teenistuse, organisatsioonides nende kaudu usut
nõukogu võimu kahjustavaid sabotaažiahte
(näitaks ulatuslikum Tallinna posti- ja tele-
graafitöö halvamine). Ise-estimaatide Nõuko-
gu Töiterkonnitub tuli karmistada võtta ot-
sustavaid abinõusid kontrevolutsiooni pea-
niste pesade likvideerimiseks. 12. novembril
alustas Töiterkonnitub tsademsokraatlikel alus-
tel valitud ajutine Eesti kubermangu maanõu-
koju ehk maapäeva kui kodanliku kontrevo-
lutsiooni peastaabi laiali saatmise ja väljajuu-
lutada selle kodanlast erindava organi asemel
üldrahvaliku erindusorgani — Eesti Riikliku Kogu
moodustamine üldiste, etaste ja ühiskondlike
valimiste korras¹.

Loomulikult leidis tööraha klassikuv

¹ vt. Tööline 13. XI 1917.

kaitses etnis maapäeva laralraatamise koha
te kodanlusele suu poelt ägedat vastuteglust.
Maapäeva küsimuse ümber arenes tõmmiline
alamivõitlus. Kodanlik ajakirjandus püüdis
silitada, nagu ei oleks bestimora Nõukogude
Täitevkomiteel „õigust“ maanõukogu kohta
müügit etrust teha, millele nõukoshale tugis-
nedes kodanlikud „maapäeva“ heglased läksid
tööraha võimude ette ~~et~~ ignoreerimise teel.
15. novembril tuli maanõukogu juke veel kok-
ku, et vaatajata oma nannetunde, nende
uurperimise töörahaale kuuluvad võimud. Kä-
putäiel kodanluse plaanistel oli jultumusest
kuulutada ennast „rahva nimel ja rahva
kaitses“ ainsaks kõrgema võimude kandjaks
Eestis.

Kodanluse kontrrevolutsioonilised aktid kutsu-
surd Tallinna töötajais erile ulatusliku poliiti-
lise aktiivsuse. Töörahaas organiseeris kodanlusele
vastulöögi. Läbi andamud küsimuse dekaates,
fabrikutes ja sõjaväeosades, suundunud tööline
organiseeritult Isomprale oma siimkohta aval-
dama. Tööliste ja sõjaväelaste poelt saadeti
saatkonnad „maapäeva estungile“ tööraha

¹ vt. Tööline №. XI 1917.

revolutsione ette lugema, milles nõuti raka-
rõnnud „rahvaerindajate“ väsimatut laialimi-
nemat. Peale selle teatas usti sõdumiste saatnud
maapäeval trükitud tööerakondlane Grand
Nõukside, et „... kui „Päevaleht“ veel midagi
töeliste ja talupoegade valituse vastu kirjutas,
sis nad nõuavad, et niisugused kontrevo-
lutsioonilised lehed kiiresti pandaks“¹.

Juhatumust näeme, et laiad töörahva
kõhid, järgides kolieride riiskutritele, asturid
ise vahel kodanluse muutadele telongutele.
Maapäev asti rahva poolt laiali. Selgub
mürgis põhjendatult Viktor Kingissepp: „Usti
maapäev tuli meile tagutruppide kaudu ja
läks sama teed“². Maapäeva „ajaloolised“
etnused aga paistab töörahvas kõlgastena
tunuda, teades, et kodanlusest pole midagi
oodata peale kõrgelennuliste sõnade.

Usti maapäeva^{15. novembri} ajalooliste etnuste slennu,
nende klassirisa paljastab teravalt kolierist-
loku ajalehe „Tööline“ meegudel Viktor kin-
gissepp. „Sugugused määrused, naised ja dek-
reedid, tulgu nemad mille poolt tahes, on

¹ Tööline 16. XI 1917.

² V.K./N. Kingissepp |, Armus kõrgem võimukandja kätt,
Tööline 20. XI 1917.

Pseudonüümi kohta vt. proletarsete kirjanduse bibliö-
graafi- käikiri ENW TA Riiklikus kirjandusmuuseumis.

Eestimaal ... makavad armuüksi siis, kui
Eesti maapäev nemad välja on kuulutanud,
kuna vastasel korral neid mitte ei tule
täida "1 — Viktor Kingissepp kuulab eri-
tatuud maapäeva aburid kui mustemäidist
selle kohta, mida annaks Eesti töörahvale
kodanlus, kui võim lõepooleks kuulaks
maapäevale.

Kingissepp kirjutas: „Otsesirevolutsioonis
võitid Venemaa tööliid suured 8-tu-
nilise tööpäeva saaduse.

Kodanlaste maapäev aga aburib: eitab
jõure, kui meie ta välja kuulutame! Seni
aga — lauba koriammat, Eesti tööline, Viluride,
Pätride, Tõnissontide maapäevale...

Suurkodanluse võimur murdes sai tööliste-
klass Venemaal saaduse, mis tõistuse tööliste kont-
rolli alla paneb" näitab V. Kingissepp. Meil aga
„... sodaku tööliid, kuni Eesti riikikantide ja töö-
kojameestrikkude maapäev välja kuulutab: töö-
liid, tulge neid kontrollima, et me liiga ei
annaks, liiga ei nõuks!

Töörahva revolutsiooni asit purustas piika
mora - erasomanduse. Maadekruut „andis“ maa-

¹ V. Kingissepp, Praetud and, Tööline 21. XI 1917.

rahvale. Eestis tuleb see dekreet nõukogu poolt
käidesaatra komitee otsusel ja korraldusel
juba lähematel nädalatel teostamine.

Kuid „maapäev“ otsustas: ükski dekreet
ei astu jõusse enne kui meie ta välja
pole kuulutanud.

Leppärrast — oota, maastamises! Oota, kuni
mõistuskud Eestis Tõnissoni ja Raamati suu
läbi rüülevad: tulge ja võtke meie maa ilma
kõnuta ja tehke need keijusteks! ¹.

Nend Kingissepa poolt valitud konventsed
näited selgitavad küsimuse kõige laiematele
inimestele - riikidele. Bolševistlike trikitõena abil
sai Eesti töörahvale selgiks kodanluse ja ko-
danlike maapäeva olemus, sai selgiks vajadus
lõpetada välja juurida kodanluse veel säilunud
võimused, mis võivad otseselt revolutsioonige
võideldes egiuste allumiseks tul.

Väljendades rahva nõudmist, otsustas Eestimaa
Nõukogu Töödetsomitee tsirkuläride ka maa-
valituse, mida kontrarevolutsioon püüdis ikka
võl ära kasutada proletariaat revolutsiooni sa-
vutuste hävitamiseks Eesti kodanluse ja mõistuke
mures. 20. novembril 1917. a. kuulutas töörahva

¹ N. Kingissepp, Praetud ained, Tööline 21. XI 1917.

viim maavalituse liikmete valitud lõputu-
taks ja võttis maavalituse asjaajamise üle
estimaa Nõukogu Töökomitee kätte¹.
Nõukogu võinuparand on andes amu-
tive portitsani.

Sama toimus mõne aja möödumisel
ka väikemais keskuses. Maakonnatänuades
annus töörahvas tõestama kodanlike maa-
valituste saame, kuni jätki siingi otsusele,
et nende rahvalaenulike asutuste tegevus tuleb
lõpetada.

14. detsembri numbris kirjutas „Uus Pravdõ“,
et Narva rajooni valitus on kodanluse poolt
münditud majandusliku korraldusest egiarist
nõukogu võinuu vastu fikitud poliitilise võitluse
organiks, mistõttu Narva rajooni Töörakva
Saadikute Nõukogu struktas selle kontrevolut-
siooni pea liikidele ja panna rajooni elu
korraldamise ülesanded Nõukogu poolt vali-
tud komissaridele².

Qualogilistel motiividel kokkudes Viljandi
Töörakva Saadikute Nõukogu 28. novembril
Viljandi maavalitust üle andma kohaliku

¹ vt. Tööline 21. XI 1917.

² vt. Утро Правды 14. XII 1917.

Törahva Nõukogu Täitvaksuitle¹. Kuud keda
erialgu veel ei toimunud, selle asemel hakkasid
sti kodanluse ning kalli paunuste iikis-
luist pärinevad kaledinland ja kornilevla-
ud koodandua viljandine 60-70-mehelise
ratsaväesalka, et rewertatuid jänge võidelda
nõukogude võimukorjante vastu. Bolsenikud en-
netus ägealgselt usuda kati kontrevolutsio-
nääride salaplaanidelt, niillike anti energiline
vastulööke. 20. detsembril strustas Viljandinae
Törahva Nõukogu otuselt kontrevolutsionä-
rin maakonna „nõukogu“ laiali saata, maava-
alituse liikmed autuude ja arpaajamise üle
vitta kovaliku. Törahva Nõukogu Täitvaksuitle
vätte. See otus teostati 21. detsembril². Ounti
pelund kiinurus sellega lakendatud, et sti
ratsaväepelgu hallpaunute salk vabastas nõuko-
gude võimu poelt autuistud maavalituse liikmed.
Kontrevolutsionääride selline jultuunne vastu
arvus välja teravate võitlevate artiklitege Viljan-
dis ilmuur kolierstlik ajaleht „Törahva Hääli“,
selgitades törahvale kodanlike elementide poelt
kaitstavate entuste element, näidates, kuidas

¹ vt. Törahva Hääli 29. XII 1917.

² vt. Törahva Hääli 5. I 1918.

salgake kodanlasi vastandab suurt töö-
rahvale ja takistab töörahva struktuuri allu-
nimist. Nühes sellises artiklis kirjutas ka J. H.
Lihver, et „50-60 halliparuni poolse lühikord
terve keegi töörahva struktuuri rumber“¹, struk-
tuuri kohalt nõukogud kui aiavad tööli-
kod revolutsioonilise rahva võimustorgandid pi-
did võtma võimu enda kätte. Alles puma-
naatlaste ja revolutsiooniliste sõjaväe osade abil
loksiduriti taolised nõukogudevastandid ulvaste-
tud salgud bolševiku partei viljandi organi-
satsioonist ümber korda J. H. Lihveri juhtimisel
ning nõukogude võimustorgandite süsteemi kavas
viljandimaal kõiki maaland kolmasaks süste-
miks.

Kodanlase maasõudloest võimustorgandist
hiljemaks jäi aga ulmide režiimi pälvilt
põrimevate linnaolukogude ja linnavalitustele liik-
vduksimine, vaatamata sellele, et need antured
korduvalt deklaratsioonid, et nad ei tunnista nõu-
kogude võimu. Alles aastavahetusel alustas Eesti
bolševistlik ajakirjandus oma uueguude ula-
tuslikumate kaupaaniat kodanlike linnaoma-
valitustesturimise vajaduse selgita-

¹ Töörahva Häälel 5. I 1918.

misest. Sisti meil artiklid selles küsimuses
avaldatakse 1918. a. jaanuaris alguses Tartus ilmus
venekelise katoliseerilise ajaleht „Isolat“. Mai-
notud artiklis rõhatakse, et meil selge-
se nõukogurid prognooside ja aktiivse el-
nõukogude organisatsioonidena, mis järk-järgult
hõlitsevad oma ühiskustööd oma ühiskun-
daks, et neid ümber kujundada sotsialist-
likel alustel. Linnaomavalitsusorganite kohta
sevastu kirjutab ajaleht, et need võivad ja
peavad eksisteerima vaid seal, kus nõukogude
sissuorganisatsioon ei ole veel küllalt arene-
nud, ei ole veel harranud ühiskondlike üh-
majanduslikele elu küsimustele, kus sama
linnaomavalitsuse võimatu kaotamine võib
viidagi kaotada töötavat elanikkonda.
„Sest aga,“ märkib ajaleht, „kus, nagu Tartus,
nõukogude organisatsioon hõlitas oma tegevus-
sfääri peaaegu kõik meie ühiskondlikele elu
alad, seal on hädavajalik võimata ja täielikult
kaotada linnaomavalitsuse organid, mis vältima-
tult muutuvad igalmees üheks tegevdiks“¹.

Selle samu teaduse etteotsas Tartu Riik-
sa Nõukogu 18. jaanuaril 1918. a., mil saadeti

¹ Moskva 4. I 1918.

linnarahakogu laiali ja Nõukogu võttis kogu linna haldamise, nasa arvatud majanduse juhtimise, enda peale¹.

Seda võib märkida töörahva võimude süvenemist, vana võimuaparaadi likvideerimist ja nõukogude võimuorganite loomisest ning laiendamist üle maa, kerkustest kuni valdamiseni ja mõistamiseni. Eriti ilmekalt avaldub see teie viljandimaal Töörakva Nõukogu üldkoosolekute võrdlevate andmete esitamisel. Kui nõukogu detsembris üldkoosolekul (20. ja 21. detsembril 1917) ei saadikuid ainult 26 vallast, siis veebruaris peetud üldkoosolekul (16-17. veebruaril 1918) ei olnud ühtegi valla, kusjuures kohtadelt esitatud aruannetest selgus, et Töörakva nõukogud, nõukogude võimuaparaat on leitud kõigis 46 vallas².

Tuleb märkida, et Viljandimaal ei olnud vandid. 1918. a. jaanuaris-vebruaris rüüdis kõikjal lõpule revolutsioonivõimude tule sisse varade võimuorganite likvideerimine ja nende asende asetseid Töörakva suure lõpmis vastvad nõukogude võimuorganid, et organiseerida kukutatud klanide vastupanu murdmist ja suunata töörahvast üles ehitama setrialismi.

¹ vt. Edasi 19. I 1918.

² vt. Töörakva Hääle 20. II 1918.

Kõne peale sktoobriülehtõu nõitu alus-
tand bolševikud niigi võinud muuta
funktsiooni — majanduslik - organisatsioon töö
korraldamist, et anda arendama mu sotsi-
aalilistliku majanduse võrreid.

Bolševikud suunavad oma ajakorjanduse
mobiliseerimise revolutsioonilisi töölisi majan-
dusliku korraldajad liidestamiseks, soovi-
dades oma töölekaandjate kaudu töölise
organisatsioonidel kohtadel revolutsioonilise
jõuga suuremest tööda minna, et selgitada
elukorda ja seepärast niivõrd saame astuda
pundrite korraldamiseks. Selle eesmärgiga rõ-
hutas „Tööline“ 30. oktoobril vajadust võtta
pangaantiste tegevus revolutsioonilise võime
kontrolli alla „... tööstuse ja äriku seltsidustuse
ja nende äratamisest rahvaale nõuete koka-
alt“¹. Seega näeme, et nõukogude võimuhel-
testamine neist peale löstid bolševikud eniplaa-
nile rahva, töötajate teenindamise ja materialise-
kindlustamise ülesande vastupidiselt kuni nõu-
kogude võimuheltestamiseks asuvalitsevale
nias rakvestiku enamus piiramatu ekspres-
teerimise, lastamise ja pauperiseerimise poliiti-

¹ Tööline 30. X 1917.

male kapitalistide suure murides.

Nõukogude võim on struktuuralt püsiv poliitiline võim juurest mineva pühitud kodanlike majandusliku võimu ulatust. Esimene samm selle alal oli tööliskontrolli rakendamine. 6. novembril ajakirjanduses avaldatud tööliskontrolli projekt märkis ära kogu majanduse plaanipärase juhtimise idee, mis hõlmas tööstust, põllumajandust, kaubandust ja transporti¹. Selle teostamine üldisena nähtigi ette tööliskontrolli kehtestamine kapitalistlikes ettevõtetes. Enalgu si see veel projekt, kuid projekti elluviimist nõudis tegelikkus, nõudis proletariaadi doktatuuri missioon — sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise ülesanne.

8. novembril avaldas usti kollektiivne ajakirjandus Lenin järgkordse kõne Petrogradi nõukogus, milles proletariaadi suur juht peatus ka tööliskontrolli küsimusel, rõhutades neil päevil avaldatud tööliskontrolli seaduse tähtsust ja vajadust riikimahtult seadus tööliste poolt ellu viia².

¹ vt. Tööline 6. XI 1917.

² vt. B. M. Lenin, Col., T. 26, cp. 261;
Tööline 8. XI 1917.

Su lenini suunast sai direktiiviks
arti belientele, sai direktiiviks arti töölistele.
Tallinnas moodustati belientele algatuseel
siline komitee töölikontrolli organisee-
rimiseks, kes töötas välja praktilise tege-
vuse juhtnöörid vabrikutes ja tihastes ma-
hitud tööliste komiteedele, mille ülesandeks
oli otsuse töölikontrolli teostamine ette-
võttes¹.

14. novembril avaldatud ülevenemaalise
kehtäitorkomitee määrust hakati edukalt
alla rakendama kodumata vabrikutele vas-
tupanust. Rahvamajanduse kavakindla re-
guleerimise kurides kehtestatud töölikontroll
kujus nõukoguile võimude käes olevaks
ettevõtjate abistasõi mudumisel, ihtlasi
oli töölikontrolli teostamine töölistele suu-
res koguses teotmise organisatsioonil, sest
kohati tuli töölistel otsustada asendada
töskuvaid vabrikante ning ettevõtjaid. Kuid
töölised tulid teine ja näited end vöi-
muliste majandusele korraldajateks, kummu-
tades praktikas kodanlike riikimajanduse laimuse
töölikontrolli asenduse.

¹ vt. Tööline 21. XI 1917.

Tööliskontrolli rakendamise näol astus proletariaat esimese tegeliku sammu setri-
lõuise poole, alustades riikliku vahelereguleeritud
kapitalistliku majandamise vabadusse.

Tööliskontrollile järgnevad teised sammud
setrialistliku majandussüsteemi loomise poole.
27. novembril avaldas „Tööline“ järgi Teate
Rahvamajanduse Kõrgema Nõukogu anta-
mist Rahvakomisariide Nõukogu juurde
üleandega ettevõtete rahvamajandust ja
riigi rahvamajandust, välja töötada plaanilised
alused rahvamajanduse arendamiseks¹. 1918.a.
jaanuaris etrustes Eestimaa Nõukogu Täi-
vekomite moodustada samal ettevaldusel Ees-
timaa Rahvamajanduse Nõukogu².

13. jaanuaril loodud Eesti Rahvamajanduse
Nõukogu ametlikult juhtima töö-
liskontrolli töötamist ja viis peagi läbi ka
esimesed ettevõtete nationaliseerimised, mille
alused Tallinna Traam, Tallinn-Pärnu raud-
teepoolne raudtee ja triikiteed läbivad rah-
va ühisvaldusse, Nõukogude riigi korraldusse³.

¹ vt. Tööline 27. XI 1917.

² vt. Tööline 24. (11.) I 1918.

³ vt. V. Reiman, Eesti Bolševik 1951, nr. 11, lk. 56.

Belierke saavutuste ittevalmistajaks vane-
riigiparaadi lammutamisel ja uue chite-
misel elid partii ja töörahva nõukogude
kõälekandjad. Belierstlikud ajalehed pal-
jastarid kodanlike ametuste tõelise elemure,
selgitarid neudest ametustest vabanemise vafa-
dust ja suunarid töörahvast belierke partii
juhtimisel nõukogude võimuparaadi välje-
ajundamistele.

Belierstlikud ajalehed tegid ittevalmis-
tustöid ka töörahva nõukogude poolt tes-
tatave majanduslik-organisatsone riigivõimu-
funktsiooni rakendamisel, piestitades selgelt
ülsande — arendade majanduselu töötapate
materiaseln elukorra parandamise murdes.
Selle ülsande realistlikkustes kindlustarid
belierstund endale ajakõiganduse kaudu lainde
töörahvamuride teetuse, murid nad mobiili-
seurid ka etreult töötapad osavõtule ma-
janduselu rümkorraldamistest (tööliskontroll).

kantlemata elukrid sestis klarnistusse
kõiguse aruajutivale positsiooni teumud
nõukogude võimurogarid löisund koos
nõukogude keskvoimuga majanduselu setriali-

seisundil edasi Nõukogu riigile suure
majanduslik - organisatoorse funktsiooni eduka
teostamise teel, kuid vahel tulnud läbi
olevat raskust ei kahusta, nagu ta
kahusta kogu nõukoguliku üleshitustöö.

Venemaa rahvaste õiguste deklaratsioon
elluviimine ühtis.

Rahvusküsimus, nagu arpsel räägitud ma-
küsimus, moodustab om demokraatliku kerra
rõõmsustandamine üldküsimusest, ora proleta-
riaadi diktatuuri küsimusest¹.

Mobiliseerides traasi-Venemaa riigivõim
rahvastest proletaatidest kerkis rünnakule mõis-
nike ja kapitalistide võimude kukutamiseks, töö-
tand bolševikud juba I maailmasõja ul-
õhtul välje partei programmi rahvusküsimuses.

G. M. Malenkov märkis Jorif Vissarionovitš Stalini
matuste päeval linamistingul peetud kõnes, et
„seltsimees Stalini nimiga on loetud ühiskonna
arenenise ajaleos ühe kõige suureks küsimuse
— rahvusküsimuse lahendamise“². 1913. aastal

¹ vt. J. V. Stalin, Teosed, 4. kd., lk. 150;

J. V. Stalin, Leninismi küsimusi, Tallinn, 1952, lk. 41.

² G. M. Malenkov, Jorif Vissarionovitš Stalini matuste
päeval linamistingul peetud kõne, Tallinn, 1953, lk. 7.

ilnunud teos „Maakott ja rahvusküsimus“
formuleeris J. V. Stalin selgelt bolševike partei
lähtekohad rahvusküsimuse lahendamisel¹, mille-
de alusel bolševikud annid põhitriipiaalselt võit-
luma rahvusliku iseloomuga üht.

Kodanlik - demokraatlik Veebruarirevolutsioon
ei lahendanud rahvusküsimust Venemaal. Kerra-
va revolutsiooni survel oli Ajutine Valitsus küll
sunnitud tegema mõningaid niisugusi rahvas-
võimustele, vastades rahvuslikele nõudmistele, kuid
tehtud niisugused jäid poolikuks. Ajutine Valit-
sus rahvuslikele nõudmistele vastas dekreeti ei
kehtestanud üegi rahvuslikele iseloomuga kü-
le suhtes². „Näna teos, rahvusliku võimuse
vorm arendus uue, rafineeritud, kuid see-est
ohtrikuma võimuse vormiga“³. Alles Suur Isamaa-
listlik Oktoobrirevolutsioon tõi küsimuse lahenda-
mise nurra. Bolševike poolt järjekind-
lalt teostatav rahvaste võrdõigustlikku poliitika
muudeti nüüd proletariaadi riigi seaduseks.

2. (15.) novembril 1917. a. avaldas Nõukogude
valitsus oma esimene akti rahvusküsimuses —

¹ vt. J. V. Stalin, Teosed, 2. kd., lk. 351-355.

² vt. J. V. Stalin, Teosed, 3. kd., lk. 18.

³ J. V. Stalin, Teosed, 4. kd., lk. 151.

Venemaa rahvaste õiguste deklaratsioon, mis
ühel korral püüas rahvustele suure ahe-
lad ning lõhkis maataja selle Venemaa,
mida tunti rahvaste vaiglana. Deklaratsioon
muudatas välja Venemaa rahvaste võrdõiguse
ja suveräänsuse, muudatas välja Venemaa
rahvaste enesemääramise õiguse kuni lakkeöö-
miseni ja iseseisva riigi moodustamiseni, tunnus-
tas likvideeritaks sotsialistlikud rahvustekud ja
rahvustik - unioed privilegid ning kiitnudud
ja vab vaba arengutele Venemaa territo-
oriumil elavatele rahvustele¹. 3. novemb-
il ilmus deklaratsioon Leningi ja Stalini
allkirjadega „Pravda“, 7. novembril jõudis
ta „Tööline“ jt. kollektistlike ajalehtede kaudu
eriti töörahva laiale kulkadeni.

Kuid juba 6. novembril „Tööline“ kom-
menteeris Nõukogude valitsuse otsustavust ja
prinzipiaalset Venemaa eludes kogu põlita-
vult päevakorras olud rahvuskürimuse lahun-
damist. Ajaleht näitab, kuidas kodanluse lü-
väärtis enes olevat ainsa rahvustele kuride

¹ vt. Оправдание СССР, Ефимов генерал
1917 - 1924 год. изд. 7. Б. Теркин
Москва - Ленинград, 1949, стр. 20;
Тööline 7. XI 1917.

kaitsja, näitab, kuidas kodanlus süüdistas bol-
ševikke rahvaste õiguste jalge alla tallamises.

Ometi asjata eedati kodanluse kaheksakümnel valitumise vältel valituse entressis võrre 188-
usidelt, meenusekelt ja kadettidelt rahvaste me-
enatsioonide õiguse väljakuulutamist. Selle asemel
kuhtis endiselt rahvuslike surra režiim. „Nüüd,“
kirjutab „Tööline“, paljastades kodanluse lüü-
suväiteid, „on tööliste ja talupoegade valit-
us, riikitud „enamlaste valitus“ valvalt nõudel
alga tegevuses elund, kui nende põhjalike
rakastamisesammude hulgas ka rahvaste va-
kastamine troks on tehtud”¹.

Eesti töörahvas näis ise näha, et kodan-
lus ei jäänud sõnade juurde. Nüüdseks
rahvaste õiguste deklaratsioon sai nende Nõu-
kogude valituse rahvuspoliitika aluseks. Ka Eesti
annud kollektand riikimata elle rakendama
Nüüdseks rahvaste õiguste deklaratsiooni põhi-
mõtteid. Rahvarõõmuse poolt tähistati kõik seni
kuhtunud rahvuslikeud kitsendused. Eesti kull
nähti karmimale kõrgis ametiametustes ja koolides,
et tõesti alus tagatud kõigi rahvaste võrdõi-
gus, määrati kohtades kindlaks peale artikule

¹ Tööline 6. XI 1917.

ajajamini võimalus kehtis nioiste selles sules,
mide rahvaloom nioi pooled nioistavad¹. Tsaari-
režiimi ajal õigusteta ja rõhutatud Eesti rahvas
sai võimaluse taas kiste Otsustamislootriisani
poelt vabastatud rahvastele ande vabalt aelu-
dama enamiiklust, majoandusele ja kultuuri.
Nioe arengu võimalust rõhutas Eesti nõukogude
keskviimne poelt vilje kuulutatud õiguse enu-
määramiseks kuni vake lakkulöömiseni Neue-
maast, mille alusel kolieritud anurid loeri-
durima rahvaste vaheline valum ning unekud-
dus õhkkonda, anurid kavatama rahvaste
vastastikusse malduse viimuse.

22. novembri „Tööline“ avaldab pealkirja
all „Teeine ja Neue revolutsiooni seudlus“
Stalini kõne ~~kõne~~ 14. novembril Helringis ke-
me Setraaldemokraatlike Töölispartei kongressil,
milles J. V. Stalin välkord rõhutas malduse ja-
lulemadmise tähtsust erinevatist rahvustest
tööliste vahel kuni proletaarne revolutsiooni
viindlustamise leldust. Rahvaste vaheline malduse
õhkkonna lesumise en aga vähe rahvaste
vake enumääramise õiguse sionalisest, kuni

¹ vt. Tööline 1. XII 1918.

ametlikult tunnustamine, märgib ühtinult
Stalin — see tuleb viia Rahvakomissaride Nõu-
kogu poolt nõusolemata ellu. „Täielik oma-
elu korraldamise vabadus nii soome kui ka
teistele Venemaa rahvastele! Soome rahva vaba-
tahtlik ja aus liit vene rahvaga! Mitte min-
gimugust utkortet, mitte mingit järelvalvet ült
poolt soome rahva üle! Viisugused on Rahva-
komissaride Nõukogu poliitika juhtivad põhi-
mõtted“ näitas J. V. Stalin ja rõhutas, et „ai-
nult viisuguse poliitika tulemusena on väima-
lik luua vastastikust usaldust Venemaa rah-
vaste vahel. Ainult selle usalduse pinnal on tes-
tatar Venemaa rahvaste liitmine iheks ar-
meks. Ainult sellise liitumise tulemusena on
võimalik kindlustada Otsobirevolutsiooni saa-
vutamist...“¹

Stalinlike seisukohti kaitsesid oma ajakor-
panduse vergusel ka üsti kollektivid, ihelt
poolt tutvustades Lenini ja Stalini teoreetilisi
seisukohti rahvusühinimuse, saamuti Nõukogude
valitsuse konkreetseid samme Venemaa rahvaste
Eiguste deklaratsiooni ellurakendamisel, teiselt
poolt rebides demokraatlike fraaside mark:

¹ J. V. Stalin, Teored, 4. kd., lk. 4.

usti kodanluse rahvuspoliitikalt. 25. novembril
„Tööline“ juhtkiri toob päevaavalgele kodanluse
maksinatricoid rahvusliku valim õhutamise
alal, mida kontrevolutsioon püüdis ära ka-
sutada proletaarne revolutsiooni jõudude lö-
hestamiseks. Bolševistliku ajakirjanduse selgitav
sõna selles küsimuses likvideeris nii mõnelgi kodan-
luse poelt kunstlikult tekitatud rahvusliku
konfliktide ja meenutab revolutsioonilisele rahvale,
et „... ta tugis ja võidurikas võib olla ainult
teiste rahvaste revolutsioonivõitlejaga käikides
koostades“¹.

Erinevatelt rahvustelt töörahva ühistamine
häiris uesti kodanluse plaane. Kodanlus
taotleb bolševike poelt väljast kuulutatud vä-
nnusrahvaste vaba arengu põhimõttest läh-
kudes vaba arengu kindlustamist ena ka-
pitali protsentidele, taotleb uesti töörahva li-
gamatu ja piiramatut eksploateerimise või-
malust. Kodanluse lüü paigas uesti bolšev-
ike vastu sihidistuse selle kohta, et bolševi-
kid segavad võõra jõuga (mööldakse vene
proletariaati — E. J.) uesti kodustesse asjadesse. Selle
sihidistuse rildaku illesum tõsi lugejate

¹ Tööline 25. XI 1917.

ette kollektiivse ajakirjanduse. „Tööline“ näi-
tab, kuidas kodanlus on see, kes ise jättab
ära kaotada kõiki võõraid jõude enda
positiivseid säilitamiseks. Ajalust märgib, et
vaatamata internationalismi eitaminele
kodanluse poolt, vaatamata kodanlaste rahvus-
likest nõutavatele kaunivõimalistele dekla-
ratsioonidele on just sellisena kodanluse juht-
lauseks „Kõigi meade muruajad, ühinege!“
— võitluseks patrialismi vastu.

Juhindudes Venemaa rahvaste õiguste dekla-
ratsioonist, V. I. Lenini ja J. V. Stalini artiklitest ning
sõnavõttudest aruoldes ühti kollektiivsed rahvus-
poliitika õigete teed. Üllvenemaalise Antarsa
koju valimiste ell entarid ühti kollektiivsed 1917.
novembris kindlapiirilise ja laialdase rahvus-
programmi, mis kannab leninlik-Stalinlikele
rahvaste enesemääramise põhimõttele.

Ühti kollektiivse, samuti kui vme kollektiivse,
seotakse si, et nende struktuuralt tun-
nustatakse lahkulöömise vabadust, seda suurem
on maldus rahvaste vahel, seda vähem on hõõru-
mine nende vahel, järelikult on kasvamaad töö-
lis lahkulöömise juhtumid. Lahkulöömise

¹ Tööline 28. XI 1917.

arvul tugineb nõrdsugulike rahvaste tung
ühtnemiseks ja koostööks, tiheneb ning kõveneb
rahvaste vennalik vakatahtlik liit. „Tööline”,
analüütilises enesemääramise küsimust, kirjutas:
„Eesti rahvas suuremine on võimalik ainult
si juhul, kui Venemaal on nõukogude
võim. Nõukogudemaal elame ühise rahvas-
teperre ühtsüslõtkud liikmed. Meie soovus
on sellis, et me võime oma asju ajada
enamasti, megi ei sega meie asjadesse va-
heli”¹.

Viimase väite tõestuseks on Eesti maa
Nõukogude Töödetoimikute üleskutsu Eesti Ma-
nifeidi, et Nõukogude valitsemise pealt avalda-
tud Venemaa rahvaste ühist deklaratiooni
põhjal läbi viia valimised ja kutruda kokku
15. veebruariks 1918. a. Eesti Arutava Kogu, kes
süs lõplikult töötab välje ja määraks kind-
laks Eesti maa poliitiline ja võrriaalne korra².
Eesti maa Arutava Kogu kokkukutsumine eli
samm, mis analoogiliselt ülevenemaalise Aru-
tava Koguga teenis kodanluse kesktrevolutsioo-
nilise olemuse paljastamine ühised. Demokraat-

¹ Tööline 30. XI 1917.

² vt. samas.

likult mõistetud kestima. Antava koogu saade
pidi eesti töörahvas andma enia hirmu-
ga Nõukogude võimule tegevuse ja ka kolle-
kide rahvuspoliitika.

Eesti Antava koogu valimistele ulnenud
klassilahinguis oli peamiseks võitlusteljeks
just rahvusküsimus ja kollektive poelt välje
muudatunud rahvaste vaba enesemääramise
õigus. Selles võitluses õpetes eesti kollektidele
ajakirjandus töörahva laiu hulki mõistne
rahvaste enesemääramise õigust klassivõitluse
suhkkohtadest lähtudes. „Tööline“ ühes enia
juhtkirjes püstitab küsimuse, kuidas rakenda-
da ellu 2. novembril Nõukogude valitsuse poelt
välje muudatunud rahvaste enesemääramise
õigust ja vastab saures: „Teda tuleb nii maks-
ma panna, et väikerahva töötavaid kihi
ihke ikke alt teise alla ei langeks — et eesti
töötavad kihi ülevõimemaalise kapitalismi
surve alt eesti kapitalistide surve alla ei lan-
geks“¹. Ajaleht näitab, et niivõrd kui kodanluse
poelt proklamuseitakse ühenna riigi ideed,
on selle riigi kapitalistide poliitiline ja majan-
duslik peremehtsenine, mis jätab rahvuse

¹ Tööline 2. XII 1917.

töötavad kiired endiselt rõhutatute ja kurnatute seotkonda. Sepärast ei taotle Oktoobri-revolutsiooniga Eestimees poliitiline ega tüüpi-annud töörahvas mitte teistest revolutsioonijõududest eraldumist, vaid võitleb selle eest, et 1918. a. jaanuari lõpul valitavas Eesti Ahtavas Kogus oleksid enamuse töörahva esindajad, kes struktuurivad Eesti tuleliku küsimuse, kindlustades riikelt poolt täieliku osavõtte koduste asjade ajamises, teiselt poolt tiheda liidu teiste rahvastega üldriikliku tähtsuse küsimuste lahendamisel.

Kodanluse taotlestule ära kaotada kollektive poolt Nõukogude valitsuse deklaratsioonina välja kuulutatud Venemaa rahvaste õigusi, ära kaotada Eesti Ahtavat Kogu, andes Eesti kollektive vastutöögi oma ajakirjandusele, kes nad nõudrid oma selgroonähtavuse avaldamist ka kodanlike ajalehtedes. Nii võimegi lugeda kodanlike "Postimehe" 4. detsembri numbrist "... kui kodanlased teavad enamuse abil oma rahvuslike plaane teha, siis kirivad nad rasketi. Eesti komiteedil ei oleks oma alla Eesti rahva eluküsimuste

struktuurilise¹.

Viktor Kingissepp satiriline salf paljastab
täie keravusega Eesti kommunistide palge, näi-
tab töötajate, töörahvastele järe Vilni
ja kontrevolutsiooni ühe juhtiva kindrali
Kaledini ühiskonnat. Narkomaaliks „Päevalehes“
ilmunud Vilni artiklile², milles autor jul-
tunult moonutab koliseke rahvuspoliitikat,
tõest Viktor Kingissepp lugejate ette Vilni
ja teiste kodanlike ideoloogide poolt ülistatud
„rahva enesemääramine eest võitleva“ valpkaat-
liku kindrali Kaledini kangelasteod töörahva
võitluse alal, näitab, milleks vajab kont-
revolutsiooni enesemääramine õigust. Kingissepp
kirjutab: „Kaledin tapab Eesti ääres töölini
ja töjaväelasi. maha ja is[and] Vilni nutab,
et enamlased takistavad Kaledini enest ära
määramata, Venemaa revolutsiooni maha suruda
ja Roomaori troosile upitada“³. Paljastanud
rahvustlike võitluse vaigus kodanluse poolt pe-
tada võitluse revolutsiooniliste rahvahulkaade vastu,
märgib Kingissepp, et kolisekud ei luba mää-

¹ Postimees 4. XII 1917.

² vt. Päevaleht 12. XII 1917.

³ Viktor Jans [= N. Kingissepp]. Jüri Vilni ja Kaledin,
Tööline 14. XII 1917. Pseudonüümi kohta vt. proletaarsete
kirjanike bibliograafia körsikis ENSV TA Riiklikus Kirjandusmuuseumis.

rida kaalidimise rahvaste enesemääramise õigust ja üldse töörahva aateid.

Nõukogude võimude kultustamistega tekkis vajadus usti töörahva poliitilise võimude konstitutsiooniliseks vormistamiseks. See oli seda enam vajalik, et kodanlased koos nädalstrialistidest kannupoistega, kannades usti töörahva võimude ja Venemaa töörahva vabariigi rahukoorma erilgult juuridilis-riiklikku korraldamatust, hakkand oma ajalehtedes ja mõnõhtudel niminutatel „Eesti Demokraat“ aateid lasta lastama¹, s.o. levitama võltsloomingeid, mille püstitamise tagamõtteks oli kapitali võimude taastamine Eestis. Eesti Demokraat näitemäng oli vajalik Saksa imperialistidele nõukogudevõimude ajumiseoni varjamise vahendina ja seda loetis kannatade ke usti kodanluse trumbina töörahva võimude vastas võitleks, millistel motiividel isiksuse loomine kodanluse poolt üldse pälvakorda võeti? Eesti riikliku „Demokraat“ mõte, Venemaast lahkulöömise idee oli enne kumt Istrialistlikku Oktobrirevolutsiooni usti kodanlusele tundmatu². „Tööli-

¹ vt. „Tööline“ 16. (3.) I 1918.

² vt. lähemalt P. Vikalevi, Kontrevolutsiooniline võlts-teooria 28. novembrist 1917 kui kodanliku Eesti riigi sünnipäevast ja Eestis Nõukogude riikluse tekkimise tegelikkus, kärsikini. Tallinn, 1953.

ne" märgib, et " Eesti kodanluse kui ka sotsialistide rahvusliku enesemääramise ideaalid " föderatiivne Eesti oravik " kodanliku Neumaa orava, mille raames elukes soodsim võimalus kindlustada endale klassikommunid". Seevastu Eesti jätkumine sotsialistliku Neumaa koosseisus ei Eesti kodanlusele niisama vähe vastuvõetav kui ealdumine kapitalistlikust Neumast. Tundes oma võrku, vaatamata liidule kalli paanitege, püüdis nationalitlik kodanlus eesriivuse loomugi varjus Eestit välis-imerialismile maha sakkerdada. Eesti kodanluse tegumis kinnitas lemini tui: "...kui asi puudutab klassikommunid, müüb kodanlus kodumaa maha ja astub äritehinguisse oma rahva vastu üheskoos nioinguste rõõraaaletege" ².

Eesti sotsialistlik ajakorandus, paljastades kodanluse musti makkinatricsone, näitas töörahvale õiget teed enesemääramise küsimuse struktumisel. "Tööline" kirjutas: " Eesti Töörahas ei tohi unust mingil tingimustel alla libeda ja äraandliku " oravuse " tule vedada

¹ H. Tööline 16. (3.) 1918.

² B. H. Neum, kor., T. 28, cp. 9.

lasta, mille taga Eesti kodanluse ajastamis-
püüed ja Saksa tagurlike mõistlikeude ning
kapitalistide saagiahnus kasvatab. Eesti töörah-
vas ei tahi, peale selle, mingil tingimusel
lubada, et kodanlased ja "sotsialistid" Eesti
arstavad kogu selle rahvasaamulise kihutuse
tallurimaaks tahavad teha¹. Spalant näi-
tab nõukogude võim on rahvasõltuse surve-
loputamises, näitab, kuidas tänu Otsob-
niresolutsiooni võidule on saanud võima-
likuks Eesti Antava kogu kokkukutsumine,
et ajamusest võõrast survest vabana Eesti
rahva elukirjuse aitada, näitab, et
ilmses Venemaa töörahva valitsus on jõud-
nud aidata ka edaspidi kaitses ning kindlus-
tades Eesti rahva vabadust. Teiselt poolt näi-
tab kollektlik tükkisõne neid momente,
mille kaitses välje astuda on iga proletar-
lase kohustus. Kapistades rahva muu ja
kollektliku koonkõhti, avab "Tööline" enesemää-
ramise õiguse siin nõukogude kooru kehtides:

"Eesti töörahva nõudmises, mille eest ta
võitlema peab, on see piiramata autonoomia,
see piiramata tegelusevabadus oma kodustes

¹ Tööline 17. (4.) I 1918.

ajades, se piiramatat enesemääraniis õigus-
rahvuslikekudes küsimustes, nagu teada oma
tööraha nõukogude valituse kaudu astub-
rõnu tööraha revolutsionist saadik tegeli-
kult juba taastab.

Eesti töörahas tunneb ja teab nüüd, et ta
ennast ise valitab. Se, oma nõukogude kaudu
ja otsused, võtab ta maa ja mõisad rahva
kätte tagasi, ise korraldab ta oma majapi-
dumist mõistes ja vallas; ise struktab ta kooli ja
kiriku küsimusi; ise annab ta peenemaks töö-
turs ja kaubanduses; ise annab ta endale
kindla revolutsionilise rahvaväl - pinnakaadi-
mis ta vabadust kaitsub; ise peab ta korda ja
se valib ta kohtunikuks õiguse mõistjateks, ja kõigi
nende ammete ja inimeste üle on tema pinnus,
ta võib neid muuta, parandada, vahetada, kuni ta
seda tahtlikuks peab. Tema nõukogud ei ole
mitte valitsejad, vaid hõntäitjad¹.

Eritatud väljavõttest näeme, et poli-
itlik ajakirjandus orkas õigesti näidata rah-
vusküsimuse kort ühiskonna ümberkorvalda-
mise üldküsimusega, orkas muuata töörahet
võitlema nõukogude korra ust ja kodanluse

¹ Täoline 17. (4.) I 1918.

peelt rahvurlike franside vaigus teostatavate
põhivahetuste vastu.

Valimistules Eestimaa Amatare Kogu
valimistules entand kollektivne oma platvori
ni Eesti tulevase riikliku korralduse küsimuse.

19. jaanuaril 1918. a. ilmus kollektiviseerimise
ajakirjanduses Eesti Tööraha Kommuni
põhikaduse projekt, mis oli autonoomne Eesti
nõukogude vabariigi konstitutsiooni vaudiks.
Kui projekt kohalt pidi Eesti Tööraha
Kommuni olema vabariigi autonoomne
osa, ilmes projekt imelikult autonoomia pii-
rid, kuna Eesti Tööraha Kommuniil oli
ette nähtud "... tingimusteta zigus igal ajal
venemaast laiku lüüa, künnata selleks teiste
rahvaste või valituste nõusolekut, ja mõne teise
riigiga liituda või end eksistivaks kuulutada".
Samuti rõhutas projekt Eestimaa Tööraha
Kongressi armuigust teha muudatusi Eesti
Tööraha Kommuni põhikaduses². Selle
projektiga lahendamise kollektivne rea seni
võl fõrmerimata momenti, selgitand töö-

¹ st. Tööline 1. II (19. I) 1918

²

st. samas.

rahvale enda platvormi ja nõudmised selle
ümber ümri võitlusjõude.

Õnneti ei jõudnud Eesti Asutav Kogu mää-
ritada bolševike projektis proletnaare Eesti
riigi loomise kohta. Agedate planivõitluse lahia-
gute tõttu oli Eestimaa Nõukogu Tööstus-
komitee sunnitud katkestama Eesti Asutava
Kogu valimised.

Pidevalt ilmus bolševistlikus ajalehtedes
arvukate rahvakoosolekute revolutsione, mis
lebasid Eesti Asutavat Kogu tunnustada üht-
ses hää, mis Asutav Kogu komitab kõik bolšev-
irevolutsioni võidud. 29. jaanuaril 1918 avaldes
aga Tartu „Edasi“ Tartus jaanuari lõpul
toimunud suure rahvakoosoleku revolutsioni,
milles otsustati nõuti juba Asutava Kogu vali-
miste kiitmapanekut: „Praegusel olukorral riik-
mapilgul, kus kodanlus enda jõudused kaotab,
millest selgelt tunnistust annavad meie kodan-
luse teod ja ka nende mõttevõime enda üh-
raines, loomes ja terves Lääne-Euroopas, nõuab
tänuks rahvakoosolek, et peab igal pool lõpetata-
ma Eesti Asutava Kogu valimine ja korraldamine.
Revolutsionilise võitluse ajal ei tohi olla tegevi-

monel, parlamentaarsel võitlusel ei või olla enam kokkulepit kodanlusega".¹

Samal päeval lõi "Tööline" rahva ette usti kodanluse ja balti parunite murejõuelind plaanid nõukogude võimude väärarvile, mis karunud rahvaste enesemääramise õiguseksitamisvõile. Bolisevskud paljastasid armuta usti rahva tahte jultunud võltruud endiste parunite ja pastoreite pealt, kes rahva nimel elid palunud saata Saksa imperialistlike vägede eestire "korda looma", i. o. töörahva revolutsiooni aare uputama. Teravalt teeb bolisevstlike ajakirjandus erile parunite - pastoreite arusaamise rahva enesemääramisest ja näitab, et on võimatu pidada rahva enesemääramiseks seda, "kui papp, kellele tänini õigus on elnud oma koguduse nimel ainult jumalaga rääkida, seda täna keiser Wilhelmiga tub".² Kaas balti parunite vandenõuga naudus aga ka usti kodanlus ulatuslikku kontrrevolutsioonilist manööbrit. Tõnuks, et 15. veebruariks, päevaks, mil usti rahvast erindas Eesti Autar Kogu

¹ Edasi 29. I 1918.

² Tööline 11. II (29. I) 1918.

alus tõenäoselt kumitunud bolševike poolt
välja töötatud Eesti Tööraha Kommuni kur-
 Eesti nõukogude vabariigi põhiseaduse, aval-
dandud oma usaldust tööraha kure jäi-
pekindlalt kaitsvale nõukogude võimule ja
loplikult fikseeritud Eesti proletaarne riikluse
siinuse — just selles päeval, 15. veebruar-
iks, valustis Eesti kontrevolutsioniline ko-
dandus relvastatud määruse, et nii purustada
tööraha võimu. Liides parunitega ei Eesti
kodandus valmis soovis teema karmikõle-
lind rahvusaated ja olemise ide, et vaid
vabamada nõukogude võimust. „Energiäraami-
ne“ sobis Eesti hallparameile ja maaomanis-
kile niisid enda ja kogu Eesti maa soke-
tamiseks lausa keisi kaitsva tiiva alla ning
ei üllist tennise pandud kodanduse im-
perialistlikke klannimärke.

Selles olukorras tuli kodanduse ja parun-
itega nõelda mitte parlamentaarse Ambr-
va kogu kaudu, vaid hoopis rangemat
kult. Nõukogude võimu orgunit poolt rakun-
dati vajaliku representatsiooni. Eesti bolševisti-
kus ajakirjanduses näidati nende vajalikkust.

Samaal ajal jättes selgitavate materja-
lide avaldamine rahvuskeirumuse eige lohen-
duse kohta. Eriti kollektiivlikes ajalehtedes aval-
datud III Ülevenemaalise Nõukogu kongres-
si materjalide hulgas olid ka J. V. Stalini
rõnastused, milles see rahvuskeirumuse teoreetika
antakse seltskond „... vajadusele tõlgitada enes-
määramise põhimõtet mitte kui kodanluse,
 vaid antud rahvuse tööstavate hulka eige
enemääramisele. Enemääramise põhimõte
peab olema sotsialismi eest võitlemise vahendiks
ning tuleb allutada sotsialismi põhimõtetele“.

Näitama jõudis kollektiivliku tükirõnu
vahenduse eesti lugejani III Ülevenemaalisel
Nõukogu kongressil Nene Nabariigi föderaal-
sete antuste kohta vastu võetud resolutsioon,
mis nägi ette Nenumaa kollektiivliku Nõukogu
Nabariigi rajamise „... Nenumaa rahvaste vabataht-
liku liidu alusel nende rahvaste Nõu-
kogu Nabariikide Föderatsioonina“².
See dokument oli mees teetähi-
sus eesti kollektiivile Nenumaa rah-

¹ J. V. Stalin, Teod, 4. kol., lk. 30; Tööline 6. II (24. I)
1918.

² Оправдание СССР, Соприкосновение 1917-1924,
стр. 34; Тööline 6. II (24. I)
1918.

vaste ziguste deklaratsioonil elluviimisel.
Selle alusel oleks võinud Eesti nõukogu
vabariigina teiste nõukogu vabariikide
võrrelikus pees nia lõpuks edukalt
alustatud rahvuslik-kultuurilise ülesehi-
tustöö, kuid seda ei sündunud.

Eetua Trotski poolt murja rituol raun-
läbirääkimiste järel avanen imperialistlikele
Saksa vägedele tee Eesti okupatsiooniks ning
juba 25. detsembril 1918 algas Saksa okupat-
siooni siingi ajajärk.

Lõppkokkuvõte.

Suures Iserialiskõs, Antsekiuodutrics-
nis töörahva saadikute nõukogude kaudu
venemaal riigitüüile annud kolime parti-
ti rahendus nõukogude sõnnu tekkemomen-
dit peale näitluse proletnaare revolutsiooni
sõnnutuste kindlustamiseks, kukutatud eksplua-
taatorite vastupanu maha surumiseks ja revo-
lutsiooni edasiarendamiseks iserialismi täieliku
võidumise. Selles ulatuslikus alamivõitluses ei kol-
leerime partiiti tõhusaimaks abiksiks marili-
ni kollektiivlik ajakirjandus, mis tegei edukat
tööd revolutsiooniliste rahvamaade organi-
satsioonide kollektiivse poelt püstitatud ülesan-
nute toostamiseks.

Partiiti kerkhäälekaandja „Pravda“ es-
kujul annud nõukogude sõnnu kindlus-

tamise eest võitlema bolševike partei ko-
malike organisatsioonide häälkandjad, nende
hulgas juba enne suurt oktoobrilistloket Ok-
toobrirevolutsiooni ilmunud nakanud Eesti
bolševistlikud ajalehed „Tööline“, „Maatruus“,
„Zvezda“ („Utro Pravda“) ja „Rahvaleht“.
Nii parteiorganisatsioonide ajaleheväljaan-
netele lisandunud veel 1917. a. lõpul rida
uusi trükit bolševistlikke ajalehti, nõukogude
häälkandjaid („Eesti Teataja“ Tallinnas,
„Edasi“ ja „Loodet“ Tartus, „Rahva Häääl“ Võrus
ja „Töörakva Häääl“ Viljandis), mis astusid
sammuti sõnarelvaga proletaarne revolutsiooni
vaimlaste vastu, paljastades avalikke ning var-
jatud kontrrevolutsionäre ja koostades
töörakvast bolševike partei ja nõukogude
väimse ümber.

Bolševistlik süksitõna oli rahendajaks
nõukogude valituse ja Eesti Töörakva va-
hel. Eesti bolševistliku ajakirjanduse kaudu
jõudsid luigejate nõiideni II ühikunnaalike
nõukogude kongressi epokhi leevad dek-
reedid, jõudis nõukogude valituse poolt
välja kuulutatud Venemaa rahvaste õiguste

deklaratsioon, mis, kaotades lõime- ja maaproletaarlaste elulise kuride lahendamist, sunnib töörahvast revolutsioonilise tegevuse nende dekreedide elluviimiseks.

Eesti bolševitlik ajakirjandus mobiilseis eesti töörahvast võitleva nõukogu-de võimu kindlustamiseks eest, näidates üldselt, et üksnes tööraha võim sundab ja tahab teha rahvast, et üksnes bolševike partei on ainsaks töö- rahva huvi järgi kindlalt kaitsvaks parteiks, et ainult selle partei lubadused realiseeritakse tegelikkuses.

Eesti bolševitlikud ajakirjed, mille saat- ravõim eesti väljatõstmist Eesti partei or- ganisatsioonide kaudu häälekaandjate "Tööline", avaldavad oma reeglil materjale proletaar- revolutsiooni võidlusannudest kerkustes ja koh- tidel. Kaotades ära laialdast kirjasaatjate võrku töid nad ära avitkaid teated töö- rahva meenilistel koostelutel vastu võetud nõu- kogude võimu toetavatest revolutsioonidest ja sunnib selliselt revolutsiooni leuiga ühinevama

sel nakkelisel positsioonil olevaid töörahva-
kihti.

Täiesti pealt paljastatud Eesti bolševistli-
kud ja nõukogude häälkandjad üritas
„Töölise“ väinutult kodanlike ning kodanlike
satelliitide, revolutsiooni ütrund väikekodanlike
partide — menševike ja enlevide demokraatlike
fraaside taha peidetud rahvaaluelikku ali-
muist. „Töölise“ juhtkordad kummutasid
riikside päle kontrevolutsiooni levi rahked
loiumaraldurid bolševike partei ja nõukogude
võimu kehte ja teid töörahva lte siindumise
selgitavad faktid, näidates ühtlasi põhjusi,
mis sundisid kukutatud klasse kaarama
organizatsiooni abinõude päle, et kapitali väinut-
semit taaskestada.

Täiesti bolševistlike ajakirjanduse kujunes
võimsaks ulvaks rahvemaade korvataimisel
oma klasside mõistmisele, ent tal-
kumuvad suured teened ke töörahva
organiseerimisel oma klasside realiseerimise
nõukogude võimu kaudu. Bolševistlikud
ajalised avaldandid pidevalt potentsiaalselt töö-
tama ja revolutsiooni võidu lte võitlema

nutumaid ühiskutseid, pöördudes töörahva
kõigi kihtide poole.

Eesti bolševistliku ajakirjanduse töö
edukusest rõõgib partei riigide karmu fakt,
rõõgib saavutatud edu ülevenemaalise
Antova kogu valimistel 1917. a. noembriks,
kus bolševike partei võis läbi saama palju
saadkuid kui kõik kodanlikud ja väike-
kodanlikud hädaoltsialistide parteid kokku.
Tundes enda selge tuge laia rahvamehede
sooja poolehoidu ning aktiivset toetust,
noidud Eesti bolševistlikud ajalehed kõrgel
bolševike partei ja Nõukogude valitsuse poelt
heastatud demokraatliku rahva loppu, selgita-
vad väsimatult nõukogude võimu poelt
ette võetud samme kehtestliku imperialist-
liku sõja riikimatuses lõpetamiseks ning kum-
mutand kontrrevolutsiooni kontraktlikeud
bolševike rahupoliitika valitistõlgitõuired.

Eesti bolševistlik tükkorõna mobiliseeris
meheid ja sulasid Nõukogude valitsuse
maadkude elluviimiseks, põhjendades mei-
sate kiire, strukture ja organisatsioonid üle-
võtmise hädavaajalikkust ning juhtides otseselt

ühotalurahva organisatsioonist maakünnuse
revolutsioonilise lahendamise teostamiseks.
Eesti bolševistliku ajakirjanduse nõrkus ei
aga arjaks, et ei antud abistust vastu-
lööki Eesti bolševike organisatsiooni juhtide
kohale pugenud trotsistide. Anvoldi mingi
Pööglumanni kaajurlikele sihtkohtadele
maakünnuse, millega osalt nõrgestati
külas toimunud revolutsiooni erinevat etapil
— nõisati ülevõtmisel rahva kätte — kind-
lustunud võitlusliku proletariaadi ja ühva-
talurahva vahel.

Eesti bolševistlik ajakirjandus suunas
töörahvast hõrvaldama revolutsiooni edasi-
arendamise tul siirast tahtust, milles olid
kodanlikust režiimist pärinevad võimua-
tund, õpetas välja kujundama nõukogude
võimuparaadi riigi selle organisega ülat
kuni alla, õpetas riiklasi teostama suure
nõukogude võimule omased, varem teinudate
funktsioonid, milles ei sotsialistliku riigi
mepanduslik - organisatoorse töö funktsioon.

Eesti bolševistlik ajakirjandus nõitles väi-
simatult ka rahvasühinuse kui sotsialistliku

resolutsiooni küsimustest lahutamatu küsi-
muse bolševistliku lahendamise eest, vene-
maa rahvaste õiguste deklaratsiooni põhi-
mõttekindla ilmutamise eest, näitas tead
nõukogulikus rahvuslik-kultuurilises üles-
astustões.

Kõigi mainitud põhiprobleemide ümber
putarvaid klassivõitlusealaksuis erisid
kindamatu tähtsust resolutsiooni suuta
punktide Lenini ja Stalini arvukad erime-
nised, sõnavõtted ning teedraparad kirja-
tised, millele rahvas tutvus bolševistliku
tükkisena kaudu. Lenini suunavad ja
selgavad sõnad poliitilise elukorra, pro-
letariaadi ülesannete, sõja ja rahu, maa
ning paljude teiste küsimuste kohta, Stali-
ni poolt jälgendamatu selgusega esitatud
seisukohad rahvusküsimuse õigeks lahenda-
mises said eesti bolševistliku ajalehtede va-
rudele eesti resolutsioonivõitlejate juhtijaks.
Eesti bolševistliku ajakirjanduse kaudu
saatvad Lenini ja Stalini sõnad alati eesti
töörahvast, teues selgest põletavastse pälva-
küsimusest, andes jõudu ja usku proletariaadi

sume iirituse, edukalt alustatud sotsialist-
liku revolutsiooni täpsele võitule.

Olulist tähtsust eesti bolševistliku aja-
korjanduse tulemusrikkas võitlus nõukogude
võime kindlustamine eest amariid ka välja-
poistate eesti bolševike V. Kingissepa, J. Rab-
tinski, J. Tihvri, H. Luuderi jt. suuna-andvad
ja teravalt paatideid, võitlevad artiklid.
Eelise lüügi järgi pealest paatavad võitlus
just Viktor Kingissepa ja Jaan Tihvri kir-
jutised.

Viktor Kingissepp analüüsib amariid
klassivõitluse probleeme. Tema satiriline
sulest pärinevad näitaks paatavad artiklid,
mis käsitlevad kodanliku maapäeva küsimust.
V. Kingissepp teeb kalatamatuks rahva ette
ka andeka miitiline realisti Ed. Vilde poli-
tilise küündimatu, kes ei suutnud mõista
proletaarse revolutsiooni vajalikkust¹.

Väljapaistav publikustik kujunes bolš-
evik Jaan Tihvi, kelle printsiipaalset lü-
rakas klassikuse kaitsvate artiklite temaatika.

¹ Vt Viktor Jano [= V. Kingissepp], Päevapildid,
Tööline 21. XI 1917. Pundumise kohta vt.
proletaarse korjanike bibliograafia kinkimis
ENTR TA Riiklikus kirjandusmuuseumis.

ka en kõikeharras. Jaan fiksi artiklid ilmus kõigis Eesti kollektiivses ajalehes. Jaanutes alates „Töölised“, „Maatamehed“, „Eredast“ kuni Tartu „Edasini“ ja fiksi enes pealt koostanud „Eljandi. Tööraha Häälel“.

Oma panuse sotsialistliku revolutsiooni võidu maks andrid Eesti kollektiivse ajakirjanduse kaudu ka Eesti proletariid kirjanduse O. H. Müntser, V. Buk ning J. Hilubach. O. Müntser paljastas teravalt imperialistlike riikide anarhistlike plaane¹. Müntserilt pärineb aga ka töörahva sa- lakavalaste vaenlaste — nendide ja enn- rde poliitilisi ja taktikalisi sümboolse ar- muto käsiporti nallutavaid artikleid (nait. „Suured riigid“²). Teistest väljapaistvamatest Eesti proletariid kirjandusest Villem Buk rakendus võitluse kaududele ja keelitöö revolutsioonilisele, avaldades keeliõpe- tust nendide keeli loomisele mobili-

¹ vt. Otto H. Müntser, Rahutegemise kordas-
sini võidate riikide sahel, Tööline 6. XI 1917.

² vt. Tööline 29. XI 1917.

suivard kirjuti¹, kuma juhan Lilien-
bach Töölisajakirja „Tapper“ toimetajana
avaldas klammeritluse kinnuini selgitavaid
artikleid, poliitilisi lunditisi ja epigramme.

Nõukogude sõnuu kindlustamine Tšos
proletariaadi liitlase — kehtaluseks re-
volutsionilise võitluse juhtimisel stundes
urti bolševistlike ajalehtväljaannete loputand-
ja „Tööline“ kõrval tähtsat se bolševike
partei maa-organisatsioonide käälekandja
„Maatavus“, mis iluus „Tööline“ ka-
hkväljaandena.

Bolševike partei Tallinnu Komitee penekulue
käälekandja „Zvezda“, mis alates 30. nov. 1917
iluus endist „Utro Pravdõ“ nime all, kan-
dis bolševistlike tõeõna Nõukogude keht-
õnuu revolutsioniliste sammude ja kohalike
sündmuste kohta uue rahvusest Töölisteniing
Eesti alal viivate sijaväljaandeni, kindlusta-
des revolutsioniliste soldatite ja madruste

¹ M. A. Men | = V. Buk | kehtopetajate kongressi puhul,
Tööline 15. (2.) I 1918. Pseudonüümi kohta
vt. proletariaadi kirjanduse bibliograafia küniki
ENW TA Riiklikus Kirjandusmuuseumis.

W. Buck, Revolutsion ja keht, Tööline 18. (5.) I 1918.
ja 21. (8.) I 1918.

aktiivse kaarabi üsti proletariaadile ja ma-
töörahvale nõukogude võimu kindlustamine
klannvõitluse lahinguis. Tihedast sidemest üti-
ja meeskulude kollektiivlike ajalehevälja-
annete vahel rõõgib artikulates kollektiiv-
käälekandjais aktiivselt esinema jaan
fikseis korjutiste avaldamine ka me-
skuln „Zvezda“ („Utro Praodõ“) lehesudel.

Nõukogude käälekandjatest elid kõige
rõitlevanna iseloomuga kollektiiv jaan fikseis
poelt toimetatud „Töörahva Hääl“ hiljan-
dis, mis hakkas ilmuma 18. XII 1917, samuti
„Kollet“ (loodud 12. XI 1917) ning „Edasi“ (loo-
dud 20. XI 1917) Tartus, kus Nõukogude valit-
suse ja kohaliku töörahva nõukogu auit-
liku materjali avaldamise kõrval ilmus
Lemmi ja Halmi artikleid ning teisi käid
nõukogude võimu kaitsmisele üles kutuvaid
korjutisi, mis andsid suure panuse töö-
tajate klanniteadvuse arendamiseks. Inhtelise
nõrgemad poliitiline elukorra järjekindla
analüüsimeis osas elid Narva partiorgani-
satsiooni käälekandja „Rahvaleht“ ja võim
Töörahva nõukogu poelt välja antav „Rahva

hääled, kurd needki ajalehesõljaranded kes-
vaid ja arenerid ilumuste jaoks ning
emandaid lõpuks väärika koha eesti pro-
letaarlaste võitluse organisatsioonil rahuvõim,
nõukogude riigi kindlustamine eest.

Üldhinnangut eesti bolševistliku aja-
riigivõimude võitlusele nõukogude võimu kind-
lustamine töös esimesel nõukogude võimu
peisadil eestis, mis Saksa okupatsiooni
tõttu oli ainult lühike kool ja peol kurd
kõrge ajavahemik, aitavad anda eesti rah-
va suured edusammud klassivõimude vastu-
panu väärtusel, nõukogude võimuparaa-
di väljatöötamisel ja revolutsiooni edasim-
demisel sotsialismi suunas. Rahvavõimudega
rahutamatult seotud bolševistlik ajariigivõ-
im korratas eesti töörahvast revolutsiooni-
võitluses ja oli töörahvaste kollektiivse or-
ganisatsiooniks. Eesti bolševistliku ajariigivõimude
võimude töörahva teadvuse riided bolševist-
revolutsiooni loomused ja põhimõtted jäid
elama eesti tööstajate teadvuses ning südames
kogu nõukogude võimude järgnevat Saksa oku-
patsiooni ajal. Nad keelduvad eesti töörahva

1918. a. lõpul — 1919. a. algul muutis proletaar-
revolutsiooni punase lipu alla. Keid välisim-
perialistide ühikaalukale relvajõule toetuv ko-
dandus näitis suhord. ühti proletariaati. Ko-
danduse diktatuurirežiimi aastail vallutasid
aga oktoobrirevolutsiooni võimund ning
erimeest nõukogude võimu perioodist alates
kollektivistliku ajakirjanduse poelt rahvamees-
tudele kantud ideed iike enam poolehoid-
jaid ning viid ühti tööajaks 1940. a. suvel
kodanliku võimu kukutamisele ja nõuko-
gude võimu taastatamisele kogu Eesti.

Kasutatud kirjandus.

I Marksismi - leninismi klassikud

1. V. I. Lenin, Millest alata? Teos, 5. kd.,
Tallinn, 1951
2. B. M. Lenin,* Путь к рабочему сознанию,
как практическое и организационное
результат борьбы с буржуазией,
Ср., т. 26
3. V. I. Lenin, Тёплые и холодные сады
Народного Дома в Ленинграде
конгресс 25.-26. октября 1917.
Тёплые, холодные и теплые сады!
Конец року иле 26. октября 1917
Конец року иле 26. октября 1917
Конец року иле 26. октября 1917
1917
Конец року иле 26. октября 1917
Всё это было в том же, II kd.,
Tallinn, 1946

* Kõiki üsti sulle mitteilunud V. I. Lenini töid
on kasutatud IV venelase väljandes.

4. В. И. Ленин, Речь на заседании Петроградского Совета Рабочих и Советских депутатов совместно с фронтowymi представителями 4(17) ноября 1917 г. Газетный листок, Сор., т. 26

5. V. I. Lenin, Tööliste liit töötasate ja elu-
pluatsuitavate talupoegadega.
Kiri „Pravda“ toimetusle.
Valitud teosed kahes köites, II köht,
Tallinn, 1946

6. В. И. Ленин, К истории вопроса о мировом мире. Речь на вопросе о немедленном заключении сепаратного и антиимпериалистического мира.
Сор., т. 26

7. В. И. Ленин, Речь на объединённом заседании ВЦИК, Московского Совета, Фабрично-Заводских комитетов и профессиональных союзов Москвы 29 июля 1918.
Сор., т. 28

8. N. S. Lenin , Agriarhkirinnuse teade erialgne
mand. Kommunistliku Internatsio-
nali teise kongressile.
Valitud teosed kahes köites, II kd.,
Tallinn, 1946
9. J. V. Stalin , Teinutunelt,
Teosed, 1. kd., Tallinn, 1947
10. J. V. Stalin , Marksm ja rahurkinnus,
Teosed, 2. kd., Tallinn, 1947
11. J. V. Stalin , Rahvuslike kithuduste kaotumist,
Teosed, 3. kd., Tallinn, 1948
12. J. V. Stalin , Revolutsioost makajänuud,
Teosed, 3. kd., Tallinn, 1948
13. J. V. Stalin , Helringis loome lotriaaldemokraatlike
Töölispartei kongressil peetud kõne
14. novembril 1917,
Teosed, 4. kd., Tallinn, 1948
14. J. V. Stalin , Sõnavõttud Tööliste, Soldatite ja Talu-
peegade Saadikute Nõukogude III üle-
venemaalisel kongressil 10.-18. jaanuaril
1918, Teosed, 4. kd., Tallinn, 1948

15. J. V. Stalin, Ohteskri pööre ja rahvusküsimus,
Teond, 4. kd., Tallinn, 1948
16. J. V. Stalin, NK (b) P XII kongress. VK (b) P
Kerikomitee organisatsiooniline
aamine,
Teond, 4. kd., Tallinn, 1948
17. J. V. Stalin, „Pravdale”,
Teond, 5. kd., Tallinn, 1951
18. J. V. Stalin, Leninismi alustest,
Leninismi küsimusi, Tallinn, 1952
19. J. V. Stalin, Marksim ja keelteaduse küsimused,
Tallinn, 1953
20. J. V. Stalin, Iserialismi majandusprobleemid
NKP Liides, Tallinn, 1953
21. J. V. Stalin, Partei XIX kongressil peetud
kõne, Tallinn, 1952
22. NK (b) P ajalugu. Lühikursus,
Tallinn, 1952

II Allikad

1. Острожане СССР, Сборник документов
1917-1924 под ред. Э.Б. Терещенко.
Москва - Ленинград, 1949

A Poliitlik ajakirjandus

2. Ajaleht „Edasi“, Petrograd, 1917-1918
3. Ajaleht „Edasi“, Tartu, 1917-1918
4. Ajaleht „Eesti Teataja“, Tallinn, 1917-1918
5. Ajakiri „Klariivõitlus“, Petrograd, 1919
6. Ajaleht „Maatamees“, Tallinn, 1917-1918
7. Ajaleht „Loodi“, Tartu, 1917-1918
8. Ajaleht „Rahva Hääl“, Võru, 1917-1918
9. Ajaleht „Rahvaleht“, Narva, 1917-1918
10. Ajakiri „Tapper“, Tallinn, 1917-1918
11. Ajaleht „Tööraha Hääl“, Viljandi, 1917-1918
12. Ajaleht „Yipo Trabzhi“, Tallinn, 1917-1918
13. Ajaleht „Zvezga“, Tallinn, 1917

B Kodanlik ajakirjandus

14. Ajaleht „Postimees“, Tartu, 1917
15. Ajaleht „Päevaleht“, Tallinn, 1917
16. Ajaleht „Tallinna Teataja“, Tallinn, 1917

III Muu kirjandus

1. Eesti NSV ajalugu , Tallinn , 1952
2. N. Kingissepp , Kõikide inimeste, kõigile in.
Tallinn, 1946
3. J. Kärin , Ohtsoviirevolutsioon ja võitlus rah-
vusele võimude vastu ,
Eesti Bolševik 1947, nr. 18
4. E. Laul , Narva „Kiir“ — Eesti töörahva
kollektiivide organisatsioon . Diplomilöö,
Tartu, 1952
5. G. M. Malenkov , Josif Vissarionovitsi Stalini
matuste päeval lennukitega
peetud kõne . Tallinn, 1953
6. H. Moora , Bolševistlike ajakirjanduse kaitse
suure patriarhistlike Ohtsoviirevolut-
siooni ettevalmistamise perioodil .
Diplomilöö , Tartu, 1952

7. H. Moosberg, Eesti kultuuri töölisajakirjan-
dusest 1905-1907. a.
Eesti Bolševik 1947, nr. 8
8. J. Naan, Kodanliku rahvavalitsuse
pankrot.
Eesti Bolševik 1952, nr. 6
9. N. Reinman, Võitlus nõukogude riigim-
est Eesti vartail 1917-1918.
Eesti Bolševik 1950, nr. 10, nr. 11
10. J. Saat, Eesti kollektiveeritud suure lühialust-
liku eksperimentaalseid ette-
valmistamist ja läbiviimist perioo-
dil.
Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Teinutised 1952, I k. nr. 1
11. J. Saat, Eesti maa kommunistliku Partei
võitlus väikekodanlike parteide
vastu töölisklasside.
Eesti Bolševik 1950, nr. 21

12. J. Saat, Mälestusi Oktoobrirevolutsioonist
Eestis.
Eesti Bolševik 1945, lk. 808
13. J. Saat, Lüh lühialitlik oktoobri-
revolutsiooni Eestis. Tallinn, 1950
14. J. Saat, Viimane Kõrgkõige - seansi ja
Stalini ideede lipukandja Eestis.
Tallinn, 1952
15. J. Sepp, Bolševistlikud ajalehed Eestis 1917.a.
Eesti Bolševik 1946, nr. 9
16. J. Sepp, Revolutsioonilise liikumise ajaloost
Eestis, Tallinn, 1947
17. K. Siikivark, Tartu linna ja maakonna
härraklassi võitlus nõukogude võii-
mu eest puiscodil 1917.a. märts -
1918.a. veebruar. Diplomitöö, Tartu, 1951
18. P. Viikalemm, Kontrevolutsiooniline võitlus
28. novembrist 1917 kui kodanliku
Eesti riigi sünnipäevast ja Eestis
Nõukogude riikluse tekkimise tegelikkus,
Kõrskivi, Tallinn, 1953

Sisukord

	lk.
Sissejuhatus	1
<u>I</u> Suure Isorümalise Oktoobrirevolutsiooni läbiviimine palinmas ja Eestis	16
<u>II</u> Eesti bolševistlik ajakirjandus võitlus rahu eest	39
<u>III</u> Võitlus maakuinuse lahendamise eest — võitlus töölisklassi ja talurahva liidu kindlustamise eest	63
<u>IV</u> Nona riigiparaadi lammutamine ja uue ehitamise	81
<u>V</u> Venemaa rahvaste õiguste deklaratsiooni elluviimine Eestis	98
Lõppkokkuvõte	120
Kammatatud kirjandus	133